A Magyar Vers Szerzés Mesterségéről szóló Gondolatai

[III.] G[ró]f Teleki László nak.

Saj. fogalm. 4-v. 26. z.

I.

A Magyar Vers Szerzés ~~Mesterségéről~~ rol

Pollo Gondolatai

Gr. Teleki Laszlonak

Annak a Köz=Társaság, Tudományok' szép Mesterszegének dolgában egy formára ítélnek fenyleg N. Gr. Teleki Jeszsnek nem tetszik a levél, hanem az ő Abyai Abaházinak tulajdonítha[illegible] órtelmebeli formáltatásom nagyobb részére; nem tudván hi[illegible] abban kormban, a Pegasus arzát idolgeani, a Helicon Hegyére ugyan olyor, olyor meg jelenni mérgelem, s azonban kesobbre szerzen, ben volt, egy meg mégis életben levő, 's a szép tudományok me[illegible] zején valóságos dicsérettel ugyanis Gr. Desoffi Joseff Urnak, nem külömben, a máj meg halulott a Musák tarsaságában hagyo, ~~erdemeit kezdik~~ leban ~~[illegible]~~ N. Gr. Jenerally Jekebe Janosnak, tudomanyos Tár, sallodusban, sőt nemelyek vel bodisbonis elni. Ezek a régen nézve szorentsés Kornyul'alus olaszhis tomésteposon magok, kal hozta, hogy mi nekünk a szép Tudományokban, s levala a vasoles Mesterségben nemi nemü, probatum tetem vala, a Vers=szerzés mi[illegible]ban, közönsége el rendeléserol, s Re, gulairol Palmodorban. Azzal az szünt tüzzel tehat a melyek ~~adtak~~ birtan, kel ~~[illegible]~~ vasseli mumlaimat, a melyek mni, den ordem nélkül impiszneek, de a melyek Jar gyaiteik nézve meg sok ideig, talam egy egész Házdulugis, bal Házi Levely táramban helyt foglalhatnak, s leg felyebb nemely Jó Barátim kezeiben, s, közönsés sokaknak nem tudva a mollt forog, hanak be vegyvan, tetem vala fel nemely a Vers szerzés Mester, ségek közönsegesen tárgyaze, de ezen folyabb emlitett kel mutatok, kamat + közelebbrol érdeklo nemely meg jegyzéseimet.

Ezen idotol fogva egyszer hus Ekendet el folytatta alatt erdai magok elso erdeki valóságokban merszalat, sohaazonnal meg igazitásahoz nem nyulhatt? azonban hogy ezen hosszasabb ido szakaszt alatt, a mi Magyar Literaturánk, bujai nyelvünk mely

sok,

+ közzé

sok, meg pedig az ő paliczorására, tökelletesítésére ~~[illegible]~~, nagyobb reflectál bélyegő változásokon; javitásokon mondt legyen kereszttül, azt szükségtelen volna azt adnom; mint den igaz buzgósággal óhajtott Magyar szivbe belsőleg erzi, s mellőny erezheti. Minden embernek a maga különös eszében vagyon és ő valamint a mások érzeményét, kelyes ötöl mellett, örömest el fogadom; úgy a magamnak el fogadására mástat erőltetni éppen nem törekszem; de azonban meg sem halgattatom el, hogy ámbár igaz Tudósainkra, s ugyai nyelvünkre kötelet kaptos fáradtosaikat elegge meg nem hálálhatom, megis minden részben véleszedés elől nem tekintek. Talám a Magyar nyelv do nacitalerol szóló Dictionariumban, elbeli tudomány tetemeimet eleg vilagosan allam el; mostis tehát; a nellul hogy leg illyen tudományos ~~[illegible]~~ vélekedésben kivánnak erősödni szokott egyenesszegen szerint szat azt mondhatom, hogy az ötöl se találtam olyan meg győző okokat, melyeknél fogva elkönni véleményemet meg változtassam, de ki az elöl voltam, a vagyok mostis: de miveltá mar szép elmenetellel gyarapodó Tudományos Gyülemeny Szorgalmával s Igazgatóval mint igaz hivi Magyar, nagy mértékben meg elégedtem azzal mint meg mutatásara kivántam mis ezen tetszy mint tablamat a ő illatos végett el keszteni; meg pedig úgy hogy ama régi s hüs Ekbondot alatt allatan nem változtatott mint addat. tóven fundamentomul, abból egyszöl azoszal, a melyel azokra a artagot meg nem tudhato versés munkaimra telozna szi hagyom; más szöl pedig a többit a mai időtöl allatnagyat tan, meg jobbitottan, s igyon se tudjaldem pedig magamnak azzal hogy ezen s ovid munkáimra valami tökéletes egyés kötelő legyen. Ez tehát tapa próba tétel s mint olyanal fel is szeltemat el orszom.

Poesis vagy Vers = Szerzés olyan szeles értelmüki szól, hogy meg a leg elsőbb elmedy annak tökéletesebb ki fejtésoban magyarázatyában tsak nem ki fazattat, ha azon ezeket kovetni szándékszik, nem jövőn szelett való dolgon igyekezni. Valamint minden

emben

emben nyelvben van egy olyan szörnyűségés szerzájok, alkotások; a mely egy átalyaban minden nyavalkal kő, és a melyben az egyik vagy a mibe nemely a preb elkabrozbatás okban el lábatily tévozni, de magát a bőszöles allkabast soha meg nem sértheti: úgy a szelesebb értelemben szott Poesis, Vers szerzés, minden emben nyelvekkel anyira kő, hogy ha szinte az ármány Nyelvre alkalmaztatva szollunk róla, a szörnyűségés Regulával ellenkezőt nem assapokhatunk meg. A mi szép a szembe és Versben az a Nemetben, az a Magyarban szépnek mutatja; e szó hat szörnyű, a gondolat az, a mi belső s igaz erő ad annak. Meg es itt nyugan, hogy nemely nyelvnek egészt allatása és a más szinal a Vaselyre szallalmabosabbra szoszt; de meg ezenis az emben mestorseg erőt veszt. a Magyar nyelv azonban minden tekintetben néve szerint sem tartozik a más odiz nemuek szőre, mert ennek magyaban kedvenczy a hangzása, meg a szőz beszedben nagyon kedvelhetik az szalgonektól. Meg es itt tovabba az is, hogy nemely Nemzetek valamint a minden napi Beszedben, elszünik szorablan, nem mondhatom egyenesen, sem kéjazo, hanem inkább tolen vonyas nemű lii tökéletlen elnek, úgy vorsaikban, ezaznak felsőbb hurra való fel huzásában gyönyörködnek: és mint ezen hajlandosagra, vagy izlésre nézve, különbségel szottak szerint, ezen termi, a szap kelesi, s szap nyugoti vorsales nedja szőtt. Ezt a külömbségel, hogy peldaikkal elye tehetek a Regi időkben az Egyptombeli, Szidó, Tirus, s fabium vors szerzés módja szőtt halalni; az ujabb időkben ~~az illai~~ pedig lehett azt az Asiai, Torok, s más Europai Nemzetek szőtt tapasztalni. et mi, különös ebben a Magyar ~~[illegible]~~ illeti, talám nem hibázom ha azt allitom, hogy azt szem a szap kellibi szem a szap nyugoti szőzé ~~[illegible]~~ szamlalhatni, hanem hogy az a kettő szőtt mint egy szőzöbe marad. De azárnunk legyen, ~~a dolog~~ mivel ez tsak a külső szőtt szőtt, milyen szinyai nyelven vers = szerzésnél

ertelyen

érteszem, miszerint amaz belső mivolta szigalásaban erősödik; akkor a közönséges valtozásaban fogva ugy ellenkezőt nem allapithatok meg, akkor az abbeli gondolatot, sem azt, left fel nem forgathatom.

Minden azáz elő, azáz hollt nyelvben a beszéd módjának kulombozó fokai gradusai vagynak: úgynevezett a köz beszéd az éleszen szollás, és a poesis. Meg de első is vagyon kulombozó, mert másként beszel a pallérozatlan köz nép, másként a pallérozatlan kőcsös, vagy vala, másként pedig, az orszelem kulu vajanak, mint ennek felsőbb gradusban állo: de mind ezen a kulomboeg ingyen sem olyan nagy, hogy azert eszermely nyelvek három kulomboző nyelv osztályokat kellene meg állapitani. Mind a három nemű ombor vagyon azon egy nyelvet beszelli, mind a három egymás meg értik, és a kulomboeg nagyobb szint csak a szótnak szorosabb meg valasztásában áll; más mikelyt a pallérozottabb ombor, a köz beszédben olyan szokatlan szavakat és vagy azt igyekszik olyan szokatlan kifejezésekkel meg vagya, hogy azt a más köz nemű ombor vagy ugyan nemerti, vagy igaz értelmét csak gyanitya, akkor az ugyanyelvet bovitoni akarvan, szókat szerzik, s szakadozik ki vesz. A köz beszédtől az éleszen szollásig úgya sok apró gradusok vagynak. Hon valalyuk a közönséges irás, a bontonel és de adassa a Levelek módjaul, s több effélezik; de mivel mind ezekel egyenként elő adni hosszasabb s munkásabb enbereknek dének lehetne szükséges, s emis a Versek módjátol vettem szükséget ennek vonatkozólag kiállitnem. Az éleszen szollásnak a nyelv jobb ertesen fundalya magát, egy alakja bardynak tulajdonsága amaz mely közönséges minden irás szerint alkalmazhatuk; de mégis abban az ertelemben, a melyben ő, vagyis akkor a nyelvnek olyan bizonyos szellemi szokott, a gondolatok fel omellatsegok jelenti, mégis szemügyre közönséges minden nyelvben alkalmasint vagyan azok egy; és csak nemű nemű szokal,

kalmazhatása

kalmazhatása a applicatioja, azonnal kulomboző formájaban mint valtozik. Ez a felső neme az éleszen szollásnak, a mint hedva vagy kit fel ~~nem vagyon~~ a kitskén, s kicsik beszedben vale, azaz az prosa a más il a Vers, és e kettő egymásal oly szorosan kötetben all, hogy a közönséges szokásbasonlat szerint szegyenlett nagyobb reszt, mint a kettővel egy formán köz: de a gondolatotta nézve más kulomboeget szinte sem lehet adni a prosa, hogy a Versben az ugy gondolatnak bőb jáczia vagyon, mi legyen pedig ezen ~~szépsége~~ olyan? azt mindenkiben poczum, azt mindenkiben érzeni lehet mint sem le irni. De mi magát a könyv a szót illetni, amely minden nyelv formájaban alkalmazatott kulomboző sinor, mértéke vagynak, és más mind azok a Vers szerzés meg torzeget el ado könyvek a dologtanak ezen külső szépszerzel foglalatos szerzőnek. Az elsőt csak a formájat adja, ez kacsat köze nem szorithatik, ebben a szót es a szép köznek a kulomboeget csak az igaz izles határozhatja meg; a más dik ellenben tanitathatik, amaz bizonyos szokásokat mutatkatlhatnak ki; a szorint, magyar a nyelv, jobban vagy kevesebbe van ki pallérozva? En azonban ezen szóval Elmul, kedisemben mind a szebbre nézve csak némely közönséges, es a mostani idokhoz valamenyire alkalmazatott eszre vetelimet adhatom elő.

Hogy ezen ős erezésemet amaz megyobb erőtlen szaggal abhassam, szükséges a szó eszt az fő részekre fel osztani; az egyik a gondolatok meg valasztása s kötése, a masodik az a szebeli könyv, melyben gondolatainkat fel ölöztetjük, fel ruházzuk, fel díszítjük. Az első az a tagasabb itélemben vett poesis, a masodik pedig a versszerzés a Versek mesterszerzés. E kettő hogy nem egy az avagy csak abbolly ki tetszik, hogy vagynak olyan szamandi, a melyek minisenek Versben ollások, és a nyelvek majis a magok nemében el folytthetetlen Mondatnak

mondatnak

+ egyedüsen

+ de

+ szebeli

maradnak ilyenek p. o: s: hogy nemely tagok a versben minthogy
a melyeknek a Metrum olyan könnyű, hogy azt alig lehett megka-
rom szinte mértékét tala hunni; a Fenelon Telemachusa,
a Young Éjszakái, a Milton el vesztett paradicsomi alakzatai a fran-
cia fordításokban, ilyenek volnának nemely mondatok. Ezek
szerint továbbá a Poemak alatt az ujjak a szabályi dá-
rabolgatnak, a szótagok gondolatokkal s Inventiókkal ta-
lálmányokkal teljes tartott vagy tartonhelyt dolgoznak
le iratnak, a mesterek s a t: azért nem lehet kitekinteni, hogy
ezen szót Poema igen szűkös értelemben lehetett venni; vala-
mint nem ártatlan, hogy azt a versekben ugyan azon egy halá-
rok alá lehetsen szorítani. Az elkeppen meg határozott Sor-
szerint lehet meg számlálni a szótagokat gondolatokat Inventiókat,
s az szerint pedig a szótagokat tisztán Stylus, és annak bizonyos Metrum
s Rythmusok szerint szűkös szabott. A Gondolatokra vagy
Tárgyra nézve el osztatnak a Poemák az Epicumokra Lyri-
amokra stb.; a Versek módjára nézve pedig a Hexameterekre
Distichonokra, Strophákra, Szaphicusokra stb. Magát a Poesist
szintén se adhatja, mástól, ami szülhet az ember; a Versek mester-
ségére pedig meg lehet alkalmatlan tanulni: amaz a tehetetlen
ad ajándékot, ez pedig szükséges tanulni. Vagyon tu-
tsát mely nagyon hibázna azok a kik e kettőt egyben
elegyítik, vagy a kik a Versben szorosabb szabályokat akar-
a szépre kötött szabadban állítani lenni. Ezenkívül értelmetlen
en ugyan oppon nem lehetek, bár is kizülött szokott anyira ta-
gadtadjanak a Poemanak szép szónokhoz s külső szépségekhez
hogy mértéket, a nélkül, hogy az egész versben mesterséget szükséges
lenni, s hasonlatlanná ~~szükséges~~ lenni alkotta az ember, az
amaz ott nélkül vala nehezítések meg bámadja, azt inkább Pro-
sának ubasitják, mint sem hogy az ilyen forma kiszakadt, és
a nyelv mivoltával ellenkező, ~~de dolgo~~ szat a magát szerek,

szűk

tetővel egyesedett találmányokkal leg kisebbek ang adjanak. Az
ilyen szinű kis bufoldsra, Satyrara, nem tudok egyebet felen-
tenem hogy ezzel ugyan vilagosan meg mutatnak azt, hogy a
tupa versekkel, ~~[illegible]~~ s: a versificatorok. nem
szedig az igaz Poetákkal szemben tartonnak ugyanis hogy lehetne
azok, a ki nem dolog valosagaban, s a gondolatokban szemben
tadogyedik a külső szépségen kereszt a versben mesterségel, fel
temi, hogy igazan poeta legyen?

A mi mar tehát különösebben a gondolatokat illeti, amely
szónoságon nekezen lehet szólani, mert a Poemák szemeiből hata-
rozatik meg azokban könyűségek vagy fel-opelkedések. Az
Epycam versben szemben az ombor fő szépségo gondolatok kereszt
alatt járók meg nem szenvedi; ellenben a Lyricumban szintén a
gondolatokat illeti, és e szerint a gondolatok szemei a versek
szemei szerint valtozni, hanem ugyan tsak a gondolatok
tisztasága s igazsága mindenkor meg kivántatik, az nem
valtozik ebből semmi Poemabaszélelett el tavozni. A Gondo-
latok tisztasagan, nem ollan anyira tsak azt hogy azokban
ne legyen szeldalobrás az erkölcsöket vesztegetheto, és tsak
torban vegyen szemi szerint szolatdelcere vagy a mint
a Deákok mondják tubicumokra s ambár ezekis jobb ha el
maradnak de ha versek szemei szerint bizonyos mértékben meg
szemelyzik meg ongedhetok s kanon inkább ollan azt, hogy a gon-
dolatok ugy legyenek elő adva, hogy semmi homály ottan ne
ne legyen a szavak ugyan, hogy az Epigrammákban meg kivanta-
tik az, hogy a gondolatok ~~ezek ki ne legyen~~ egészben szépek, és nem
az elmenek a rossz vala gondolatokkal egy lés mindenkor adjon;
és hogy annak szava az ~~Epigramma~~ szerint ~~[illegible]~~ vegyen mentul rovidebben
legyen elő adva. de az magában minden Poemaban szép, és nem
is annak el tőrlésére szükséges a gondolatok tisztaságával, hanem

ama

arra, hogy igaz homály's érthetetlenség ne legyen benne,
mely mindenkor a Vers hibájának marad; sőt attatlatik
Némely régi's igen sok igaz Vers Korzóban lapasztalhatjuk,
hogyazt gondolják ha tetszetlen gondolatokat szétszórt
be poémájában, azok azzal fen hejázódva valnak; azon
ban pedig a nélkül hogy szépet tegyenek érthetetlenek
maradnak. Nagy különbség vagyon a fen hejázás, és az
érthetetlen homály közöt. De gyakran mi olvasunk ebben
meg bálultatunk; most azért hogy némely gondolatokat neke
zen fogjatunk meg, sel omlottanak tartjuk: azonban
pedig nem egyebek az oka, hanem hogy vagy semmi sztszed,
vagy nem igazak's valóságos homály sötétlik alattok, és
mar ez az a gondolatok igazsága, melyek egy szép Poémá
ban; a mint helyesbítés mondatik meg kívánok.

A mi már a Poesis kulsó könöszét a Rót illeti;
külöcsös hogy ebben magáról a Stilusról, és itt közelebb
a Magyarról, a nélkül hogy mint Anyai nyelvünk Poesi
dia Regulárra ki oszszedjon, szólyak. Ha az ember a
Poesisnak, a nyelv belső egyben kötésének, és az ama való
bó folyásat, influxusát, meg gondolja, igaznak mondat,
hogy valamint, egy sztól a Poesis minden
nyelvben, a kötetlen vagy prosaicus Iras nagyonál sokkal
valóbb kívánjuk más sztól az a mydőnek pallérozásra sokat
használhat. Sok mindtalan kerülhet's mostani szokásunk meg
semmis egyezne talán, ha ón itt mind azt, kivallt a mi szé
lesb Magyar Nyelvünkre nézve, a,
mit ezen tárgy körül szükséges volna meg omlottam, azont
a fóbbiek,'s azokhoz hasonlókon rövidenkezem el.

A Stylus tisztasága. Ezen nem tartozik ottan, hogy az
ember a szókat tanbrenthesse vagy szó egyben kötelezettsége
ellen ne hibázzon; hanem azért, hogy minden dolgot a

Az ugy Kolnai formalásaszok minta szerint egy
igen nevezetes tárgyról alatta vagy szépen
most elegy a Stylusnak azon meg hatarozta
gorol, szép szép szép dolgot, az ártatlan az alatt az
tatsatobb ki sztolikkel, szépítve, emlékezetszerel.
es azt egyik más gondolattal adom el. Ennek
Nyelvben meg a kesztebbé pallérozottabbá vá, minden
dolognak, tárgynak's szegnak, fulyidon ki tétel vagyon;
a nyelv tökéletes tudásának tehát az a
tartatatlan jele vagyon, ha az ember minden ugy ki
tudja tenni, hogy semmi fogyatkozás ne
tessen, a szókban ki tétel, ebben vagy hibáz, vagy
vagy azokat valtában keresi, vagy oppon helyetlen, ellenkező
's a dolog mivoltát tökéletesen ki tenni, el
tekkel el, az annak a nyelvnek a melyben szól
vagy ix igaz mivoltát nem érti. Minden nyelvben, vagyon
tsak nem ugyan azon egy dolgot ki tevő, de magában
annak sugurzaiva nezve meg is külömböző nevezetek
szek, melyeknek hulytelen hasznalásabol sokszor szabad
homályos's kétértelmű szemmagnak's az ember
alkalmatlan ellenis szakaszokra erőltetik. Ezek szerint mikor
a Stylus tisztasagaról szólok, ezt a környül állasbis
külonosen ennek az ez ellen való hibázast, meg
a liz beszedben, szem ongadtatom meg, és igy az
Iusban's kivallt a Vasben szépen amivel tartozik szemed,
hatom el. Az elsőben szólás mar magában is a
nyelv nagyobb tisztaságát szeri fel, a kötött beszedben
tartalt pedig, meg emeli nagyobb mertékben való
tökéletességét kivánnya.

+ Ez az idea szemléltetésének szerint meg egyezte
ki tétetettel való helyes ales, ki minden kerdésben
kivül nem tart a nyelv tisztaságahoz
tartozik; hanem annak nagyobb vagy kisebb

a

gradusban

gradásom ~~[illegible]~~ való tudósnak ~~[illegible]~~ méltó
lévén, ~~[illegible]~~ A hi ez ellen hibázik, a nyelvet rén-
tsa; azonban szalallónak sok olyanok, a kik s
mind az idegen mind Anyai nyelvüken ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ez ellen ~~[illegible]~~ nem tudnak vétkezni; és mint ezek,
vél szottak mondani hogy a nyelv tsak szó
vel, Sprach Talintel nem birnak, sót sokat
azt is bátran állítják hogy ezen a kötöt
ezen a kötetben beszédben vagy ezen szóban,
+ sohá semmi elő menetelt nem tsinálnak; ez nagyok
mindenkor az es mondolen vidékek sonn ~~[illegible]~~
tartozik.

+ azaz mely nyelv bennünk

(a)

Az ily szólnak formálásárol, mint e szóban egy igen
nehezetes tárgyrol alább a maga helyen bővebben alar,
van szólam, most elég ha a Stylusnak azon meg
habarozásáról, praecisegirodik, melly szerint minden
dolgot, az amaz ellen alkalmaztatott ki tsöcslik
adjul ele, emlitett tsak, és ha azt a menyire tsak szorda
kus magyarázom. Azaz mely nyelben, meg a kere,
sebbe pallérozásban minden tudomány, tárgynak,
's Tudomány tulajdon ki tsiszt vagyon: ~~[illegible]~~ omnak
tökéletes tudósnak tsak, és a ts alkatatban jele
ha az ember mindent egy ki tud tenni, hogy semmi étsli
hogy akárzás ki ne tessen. A ki ebben vagy hibázik vagy
azokat vétkében keresgéli, vagy oppon hely tsin
ellentizé, s a dolog mivoltát tökéletesen tsak nem adi
ki tökéletlen él, az amaz a nyelvnek melyben szól,
vagy ix, igaz tormeszét nem tsomi. Minden nyelvben
vagynak, sok, tsak nem, a gyan azon egy dolgok ki tsöc, de
magokban annak a prob. Sugarozva nézve kidembözö
nézetek, melyeknek helytelen használatokkal, sokszor
homályos, tréfás, 's kis itélmü ele adósok szermagnak,
és azomban igen Egyszerüen azokat ellenis tsak
gúsza indítyák. Ez az Ideák tormeszétségel szerosan
meg egyező ki tökéletlen való helyes, és minden kérdé,
son kívül nem tsak a nyelv hibáskodásokhoz tartozik, hanem
annak nagyobb vagy kissebb gradusban való itéletnek
igaz mértéke mérték. A ki ez ellen hibázik a nyelvek
lizonyos an szenbya: azonban szalálónak sok olyanok
a kik mind az idegen, mind Anyai nyelveken ez ellen
nem tudnak nem hibázni, és más ezárol szólnak

mondani

nindenni, hogy a nyelvek tehetségével speach talent
tel nem birnak; sőt roszszabb bátran állithat,
hogy valamivel kevesebb úgy a kötetlen beszéd,
beli ékesen szólás kár alkalmatlan nyelvben is, sőt a
sommi elő mentetlen nem tehetnek; ez nallok mi,
denkor az es merettlen vitatott sonra tartozik. Ezek
szerint miktor a stylus tiszta magyarul szollok, ezt a
kornyul állust is kulonösen item az ez ellen a vall
hibazast meg a tizedszedben is egy komyen nem engedi
kelem meg, és igy az kreusban, s kivalt a torsbeli,
ben omnival kevesebbe szenvedhetem el; de ezesen
szollus mar magaberny a nyelv nagyobb tisztasagat
teszi fel, a kötött beszedben foglalt pedig meg emel
nagyobb mértekben vala kötetlen szegett ki vonya.

a monyire tud lehet, tiszta a magyar szavakkal tegyen ki.
~~[illegible]~~
szórnak formalusa, fondul ele. Sőt ujabb magyar Tudo,
sainak mivel egy sokat tisztel, hogy Anyai nyelvünkben
a nehezebb's ujabb gondolatokat, a mar be vett szokkal illen
dő erővel ~~[illegible]~~ kifejezhet ki tomi; más felől pedig
igen idegen kőrömt nyelvünk formábi darabalemi; és
nelkül oly sok uj szokat kapisgalnak formalgatnak, hogy
valóban nemely ujabb Magyar Mimlaindat meg itthebosé,
re, egy különös szó sár kivantatnek. ~~[illegible]~~
Nyelvünk nem tudusából formazik, a masodik pedig ~~[illegible]~~,
saggal hibás tisztesegnek szülöménye, azért veleszületjen szemünk
emel be igen szilem vagyon helyes. Sőt vol szigyon tőllem, ke
hogyon a Magyar nyelvet oly bőnek tartsam, hogy an,
nak uj s idegen kőrre való szükséget meg ne esmerjem,
ha nem ugyon tudat azt batran állitatom, hogy ezen szabad,
saggal nem mindennek ez bátran kellett élni; most vi,
lannak egy sokat a kiuj szokat azzal formálni, amaz azt
a nyelvet, a melyben teszi a gyöbb, s amaz minden szesz
s nemik tökelletesen kellő szoni; úgy más sokat talam nem
is olyan szükség a mi Magyar nyelvünk, hogy ott minde,
nütt uj szokat formalusa a szükségevolna, a hol ezek
a szok formtok szokat probalgatyák. Gyakran magaben
a nyelvben, vagy régi és tökletlen valakiszel olyan szó, és
ebben a torszrecbben kal a nyelvnek tökletlen nem tudosa
~~[illegible]~~ ujabb szokat formali ~~[illegible]~~. En
talam ~~[illegible]~~ valamonyire hogy szüksés Anyai
nyelvemel örem, de mig sem örzem azt az erőt s tehetséget

magomban

a

7

Kodumi
Tarsom

magamban, hogy az ij szókat formalúsára szokhassam magamat: sót miket nemely dolgot Magyar szókkal kiknek tudok tenni, inkább Idegen nyelvekből vett szavakkal élek, mint sem ij's rossztúl formált szókkal ronbanszorchelgem nyelvemet. De talám nemi hibázom ~~[illegible]~~, mert ebben kicsoda polgár szózbom; a ki valamint a maga születte Doaál nyelvét jól erzette, úgy kívánja marad Beszéd's szakkalablin Mindenáiban azt ~~[illegible]~~ tartsa hogy mikor valamit Doaúl ki tenni nem tudok, a helyett hogy ij Deákszókat keresi, sót volna, a régi Sörögszék meg hagyván el fogadván, az ~~ut dicitur ut~~ ezen ki szélt ~~ut dicitur~~, ~~ut~~ ajunt eleibe tette Valóban a ki ij szót akar formálni, annak ezzel az elöre bocsátott meg jegyzésel Parenthesisbol való élés, a versben pedig az eszre vétel vagy nota, igen szükséges: mert ha a Magyar világ tapasztalásait helyben hagyja, úgy masféis fognak vele élni,'s a mi most ij szó, ötvon, száz esztendőt múlva, jó Magyar szóvá altal válthatik, ha pedig nem tetszik onkenyesen el enyészik, mely nemis szegyen, mert a magunk találmányát egy egész számos nemzetre reá akarni tolni, valósággal nagy magunk szorcsetlenet jele és próbája.

~~[illegible]~~

A Stylus

A Stilus vagy Irás modja ~~[illegible]~~ Hogy a Stilusnak olyan ~~[illegible]~~ kellyen lenni, valamint minden nyelvben úgy a Magyarban is, hogy minden ember minden legtisztebb bajnelkül meg értheszc, ez olyan szükséges Igazság, hogy ez ellen nehezen lehett valamit fundamentomba tsolni: azonban megis a mi Mai, mind kötöt, mind kötetlen beszedben Irónk oly sokat hibázna ez ellen, hogy sok helyt nem tudnak, a lag nagyobb figyelemmely alig lehett érteni, sót talám sok formagok se tetszik magoknak. Tudatlanok kapzolódnak vagyon nemely Magyar Iroinnak ezen tekintetben, mert azt hiszik hogy ha sok versvonyos Stylusban ki tötelekkel elnek azzal fel ercsitik's érdemesebbé teszik Munkájokat: mar pedig valamint igaz az, Dum brevis esse volo obscurus fio, úgy az igaznak marad, si plus tempori habuissem brevior fuissem. Nemely mai Magyar vers szerzőinek munkáikban ~~[illegible]~~ sok egyben tétetik, úgy eszre szivi tsonyak, a Transpositiokat altal tétetik oly nyelv formehez ellen formálgatik; és olyan tudatlanok Elisiokat, szó ki hagyásokat tesznek, hogy az ember ubólyára alig esmen meg a nyelvet: ez igazán hiba's ebben vagy kesőbb nyelvünk magát fog alatta kárt szenvedni. Nem allitom ón azt, hogy az emberneк olykor olykor a versben szabad ne legyen nemely approbb Constructio Regulaik el mellőzni, szókat, sillubatokat betüket ki hagyni vagy által tenni, tsak hogy ezzel a nyelv tenyészőn termesztésére erőszakot ne tegyen; mert az akarmely kényszeritő alások kezetis hibának marad. Nem szükség pedig ez ellen tovabb fostegetnem, ~~ugyanis~~ mert azaltus, ha nemelyeknek munkájokat figyelmetes szemmel el olvasa panaszom igazságát érezni fogja, ezért tsak annyi kérem ~~ezen~~ az ujabb Irókat, hogy ezen mostani meg jegyzésimre szorosabban vigyázzanak, ne

hogy

ne hogy paradoxsaitkul magyar nyelvünk tsak többet az,
tanul immár sem haszrálnak.

A Stylus fel omlásaiegye a pavaloros meg valaszt,
tása. Azzal hogy ezt most itten elé hozom, vilagosan bizo,
nyitom, hogy ~~oppon~~ az illésbeni tsélon, a Stylus
fel omlásaiegét, s a Pavar meg valaszthásat kétsegben hag,
ni; sőt inkább ezt egy szép versben szorosan meg tudván.
Igaznak marad az, hogy a mely ~~tsupa~~ szavakat
a szabb ~~szabban~~ szabad jár
ki tsélelikkel az ombor a szózonságos ~~szabban~~ el azzal az
Irásban nem elhet; s tovabbá a mely bizonyos nélkul
való ki tsélelt az ombor a ~~szózonságos szabban~~ szózat beszédben
oratoricus, anyivel kevessebbé ~~pedig~~ a Rhythmus Stylusban,
nem haszналhatya. Meg a pocsicus Stylus mozgásáj ~~nemis~~
a dolog maga a melyet ki akarunk tsomi, le akarunk irni,
és a ~~Vers~~ Poemanak neme valaszthya meg. Bajos nekem
ezen Tárgyban inkább bele erőszakodnom, mert azt érzem
lehet inkább minit sem ~~le irni~~ jó móddal le irni; azt ugyan
bár sajnosan tapasztalom, hogy a mostani Vers szerzőink
ezre vagy éppen sommit sem, vagy keg alább igen keveset
vigyáznak. Ki gondolyak nemelyek egy sokat, hogy s a mint
már felyebbis meg jegyzém s ha nehezen ittheto a Stylust
azzal sem kijazova valik; más felől pedig ha könyen
ittheto, annál fogva alul jaronak marad. E mar való
saggal elore be bottal veletkedés praejudicium: mert az
embernek lelket sem kijazo Irása modja s meg is ittheto,
ellenben pedig lehet itthetetlen s meg is alul járó. E hatto
nem egy, s soha somis volt egy.

Meganak a Versekisnek vagy Versificationak, s hogy
már arra ej által menyek bizonyos meg hatarozott Regulai
nak kell

nak kellenie; de hogy az ombor a Vers szerzés Regulait önkénb
akaratal magon meg nehezebbe, az tsekly vakatlásem sommi ki,
bánt ~~dolog~~ igyekezet, mert ez altal azt vistt vegbez, hogy a számos és ne,
hez Regulait miatt a Vers szerző gyakran kénszeren a ley jobb, s szebb
gondolatyát, képét, fel áldozni, a leg tovább eszebb ki tsélelt el mel,
lőzni: az az, a versbis Regulai követése miatt a poesise
szenved. Ne gondolya pedig senkis, hogy ón ez altal a meg,
jegyzésem által, minden versificatio Regulait ki akarnem
eltsesztani, hanem csak annak ot nélkul való nehezétsét
tamadom meg; ~~mert~~ a mi igaztb Magyar Vers Szerintem
azt a kitünő s tudatlatlan hajlandóságot tapasztaltam,
hogy minden igyekezetekkel azon torekednek, minden fá,
radságokat eimi fordityák, hogy mentül tobb Regulákat
találhassanak fel. Ugy hogy ha ez igy megyon élebb, s
élebb, nem sokkára sonki sem fog közzülünk Versel irni,
mivel sok nem lehetőllen lesz azokat a sok kiülombozó
Regulákat szorosan követni.

Itárom sele neme lehet s kézonságesen szollani
a Versekis módjanak. előszőr olyan a hol sok a Me,
trumra van tekintve; masodszor olyan a hol sok
a szillabak számára és a Cadentiakra vagyon figgelme,
zés; és harmadszor olyan a hol mind a kettőt kell tekin,
teni. A Regi Görögöknél s Romaiaknál igen sok az elő
talalt helyet, ki vevon nemely régi Ennek Hollós Lívius
untat. A későbbi időkben midőn a Romaiaknál a Me,
trumos Versekel Cadentiakkal kezdettek meg szaporodni, mint
a milyonok azok, a hires Barátt Versek voltak, a Deák
nyelv tisztasága, erőssége, pallerozása a legjobb kezdett szál,
lani, mely szerint ez minden kiszedsen kivál a Deák nyelv

szomorsu

+ a szigetben emlitettekkel
odaszinvedt

+ Annyal kevesebbé hitetik
pedig ~~az~~ mivel

9

romlása jelenek tartalmaikhoz, és mi Magyar Nemzetünk,
nékünk ellenben meg volt fordulva a dolog; mert régi Magyar
Íróink nyelvünk Poésisát elébb a Rithmusos vagy Cadentiás
Versek által kezdették formálni, s csak azután kés ôbbre
erôsítették ki a Metrumos Versek igazára.

A mi már a Supa Metrumos Magyar Versekrôl
illeti; ôrömmel szemlélem az újjabb Magyar Íróinkban azt
a faradozást, hogy Anyai nyelvünk poésisában minden kép,
pen be akarják hozni a Metrumos Versek's módját; de
nem tudom meg határozni, bonyom van é a hibája vagy
a Magyar nyelv sérmeszetébe Gonosabba, hogy az a Vers,
és modja meg eddig nem igen akart nékünk tetszeni; úgy
tetszik mintha valami erôltetés tapasztalnék rajta. A
Német nyelven írott Metrumos Versekrôl is a ki fogá,
som vagyon: de ezt jobban hamarabb ki tudnám fejtani, mert
mivel egy felôl a Metrum és az Enekles egy kút fából ve,
tetett; más felôl pedig a Német nyelv az enekléshez
nem igen alkalmatos; azért talám a Német Metrumos Ver,
sek is a nyelvnek alkalmatlansága miatt való nem hasznos
dósága; tsakhamar ezt a kedvetlen érzelemmel látjuk. Ellen
ben a Magyar nyelv, mind az enekléshez igen alkalmatos
lévén, mind pedig a sok Consonansok'nak egymás után
való közelkezés'ét magában nem szenvedvén ezen Versek
nemének a fülemre való rossz hangzását egyébtnek nem tu,
lajdonítsuk, hanem hogy azokat a Magyar nyelvben gya,
tran eli fordúlo hosszú szótár el nem tehetik kerülni, és hogy
a fülem mintsmég egészlen hozzá szokva az ilyen Versekhez Nemc

nek

Nemenek hûlette nyelvemen való hûlusaikat. Ugyan bár
talám meg nem szokom ezen újabb Poetamlat, ha mint Anyai
nyelvemet szeretô's betsülô Magyar; ama kérem ôket, hogy
mivel a Magyar nyelvben meg minden Sillabának hossza,
sága vagy rôvidsége egészlen és világosan mint meg
határozva, azért ugyan vigyázzanak az ilyen Mintákban, ama
hogy a Sillabának igaz mértékszerint való hangot tulaj,
donítsanak, és magokat e hôrül, az egyszer be vett, s'nemely
egyes's approbált probákból kelyesnek tetszô Systomájoktól
anyira el ragadtatni ne engedjék, hogy a Sillabát formá,
ló mértékhez szokott, jozan Magyar füllet vele meg sér,
tik: mert a szokásból lehett az ilyen szinü dolgokban a
Systomat formálni, nem pedig a Systomabóla szokást vál
toztatni vagy szegulizni. Tavol legyen tsakhamar hogy ~~[illegible]~~ az
újabb Poetaknak ebbéli faradozásokat érdemiket az által
kipróbálni kivánnám, de's azt ugyan kérnélem vagyok meg
vallani, hogy milyen nemely ilyen szinü Poemaikat olvasom,
szinte ki tortom nyelvemet, a mig ezeknek a Metrum szerint
való ugrásait, szoszgásait, meg adhatnám. Tanakodni szabad
és talám nemis hiba, azért kérem újrais ezen igyekezô Szem,
kat, ~~hogy ezen~~ hogy ezen egyenes szemekbôl szár
mazott jegyzésemet, melyet ha tsakhamar mint buzgó Ma
gyar Hazafi jól látom elôre hogy a nyelvet prubálgatni fé
szkelem; és gyarapítani fogjátok, és hogy meg a kés ô Naradok
is haladatos szivvel fogják emlegetni's addam ebbéli hasz
nos faradozásokat.

A mi pedig a Cadentiás és Rithmusos versekrôl illeti,
mivel az a Magyar nyelvben mikabb szokásban vagyon azért

hu

+ ollo tetszik
vesszek;

ha ennek bovebben szólok nem, hibázom. A mi azonban Magyar Poe-
tákat illet: ezekhez szembeszökőbben az idősebb Gyöngyösi négy,
Cadentziájú vagy négy sorú Magyar Versekben azt ugy
jól tudja szedni, a kik közöttök leszen, a Rithmus
is szembeszökő, ezen legjobb szolgálatot adhatna a Magy-
ar publicumnak a kik Cadentziájú, vagy két sorú Versek nemzet-
szerint. Mivel az en illedőssen szerint, igen helyesen is
tetszik, mert az a négy sorú s négy Cadentziájú Versek ma-
ga meg nehezíti a dolgot mind azért, hogy némely vég szókat
hasonló Rithmusu négy szót, erőltetés nélkül majd nem is
lehet szabadon találni, mind pedig azért hogy ha az ember talál
is, sokszor más lehetetlen azokat úgy egymás szerint, hogy
vagy a gondolat ne szenvedjen alattta, vagy bupa szóta
no érezteszen benne. Mégha két sorú Versekben négy dísz dísz,
ha erősen magunkra nem vigyázunk, ezt az erőltetést vagy
pöröst nehezen kerülhetjük el, amint azt nehezebben fo-
hász a négy sorúban.

Mikt lényegét pedig a Rithmusos Strophának, és azon
szegezebb Regulái azt itten hosszasan de admom nem szabe-
ges: hogy amaz minden sor felen, az az a hatodik Labor
Syllaban Cesurájának kell lenni, vagy kór végződni;
a kőnös egyszer tudva vagyon, valamint az is, hogy a vég
szóban a Rithmusnak hasonlósága az leg alább más
fél lábból Syllabából kell alkolni lenni: Mindazonáltal
meg nem állhatom hogy az helyt leg elsőben is dicsőrtsel ne
emlitsem a körül való faradozásat egy érdemes Tudósnak,
+ szórch, és ős
nak, mely abból áll, hogy ezen Rithmusos két sorú Versekben
valamely olyan könyu mekrumot akar be szőttelni melyet
a vers és mozdulat egyen meg nem nehezíti, s mégis sokkal kel-
lemetesebbé teszi. En ezt magamis meg próbálvan s igazan

szerint Labú

képnek

képnek találtam, de ugyan tak a nehézkel, hogy ezen Tudós
Gentinek még meszszőbb elmenetelt akarnék tőmi, sőt a mellet
marado, hogy mivel kegi ezen Korzőinkben ennek nyomát nem
látom, s a Versek módját az ilyen ujjabb hangbeli pallero-
zással, mint szerint Londszabassal nehezíteni nem szeret,
nem: azért ezen Melkrumnak a Rithmusos Versekben való
szerint helyettesítésére szükséges nekem ~~nem akarom~~
lenni, nem ítélem; hanem meg engedem, hogy az a pocka, a ki
ezen Mekrumhoz a Rithmus szellet ugy hozza szórtabya
magát hogy minden erőltetés nélkül kiöltheszi, vagyis
ez által szokkal szellemet szebbeszte teszi. A szóbi jó szokásnak
pedig a kik ezen nem szórtathatnak magokat, ezen tetszik
sokre nézve egyebet nem javasolhatok, hanem hogy leg alább
az a szószen vigyázzanak, hogy versekben a Disszonantiát
vagy nemely szónak kedvetlen egyben tsellet el kerülhet,
mégpedig az ilyes Versekben szokott majd mind szendszabás szél-
más könyen eszre vesszen.

A mint mar felyebbis mondám a vége szót egye-
zésnek leg alább más fél Syllabából kellet vétetni, mi-
vel a hosszú szóbeli vélteteszek vagynak, és a Pocka, az a
Pocka tudniillik a ki szót gondolatok nehezen ~~más~~ más fél
~~más~~, meg ebben is gyakran meg szorul, azért itt inkább
ben szólani talán nem szükséges. Ezt a más fél Syllabanak egyező
vég hangzatt úgy ártom s talám másodszor úgy ártani, ~~hogy~~
~~az utolsó~~ hogy az utolsó előtt való Syllabanak a vocalisa
meg egyezzen, p.o. szükség, vége, ége, ~~szok~~ szmad a, Mu-
sal igen érdemes Magyar Fordítóamynak Babangi Urnak,
s ő utánna más ornaty, vagyon az a különös véletlen,
hogy mivel a Magyar nyelvben kettőn fele Ak, Ek, s Ik gyak-
dottnak hogy találnak, azért az utolsó előtt való Syllabában
de fordulós vocalist ezen szemlélve nézvén egyenlőnek ki-
vanyál

ványát. En azonban mivel a Magyar nyelvben az egy forma vocalisok nemében, a nyelv előbbeni ismeretes tormaszele szerint sa szerint az Accentualásban kivül más külembséget, vagy nem ismerek; vagy leg alább olyan szere vakeblelemnek bár tom, hogy arra más figyelmezni se szükség: azért azt én ugy szép elme fultatásnak tartalom, de versimben magam meg szoritásra az Accentuált Vocalisban kivül egyebbre sz gyelmetlenségek nem igen fordulnak a lenn allando fel tétel hogy a vers benszoors gondolatok hu tal lelett ne adnak. Hogy pedig az egyes syllabája szokban s: monosyllabumokban ezen szünetekre nézve mikodu mód legyen szokás ban a mi Magyar vers szerzőinek azt, magatartas ismeretes lenn, ilyen hosszas anyelv adnom nem szükséges tanem a Rithmusnak kizonszegesen mig tartc lelős jegyzem meg: Előszor hogy mivel a b, p, a d és t, a k és g, közöttt ha a hangban vagy ki mondásban kevés külembség vagyon, azért ha a lett vog syllubak vocalisai közöttt azonban Consonansok egy kis külembségel fordulhatnak elé nagy hibát a cadentiaba nem tesznek. p. o. kenve, dik, tekelett, szépsegben ezen nekad, begad. Masodszor mivel gyakran az is meg törtenik, hogy a lett utolsó Syllaba vocalisai közöttt lett sok harom Consonans is vagy azért ha ugyan vagy meg nem egyezik, vagy az ilyen cadentiaba az ilyen Betü el hagyatik nagy hibonak ismerhetem p. o. Mens mindens, masual mensual mind ezen szabadságot pedig, ~~nem~~ távól legyen hogy azt hozzám ele, mert ha az azzal valo gyakori elöl járás és szépnek tartanám, s: nart mentul tökéletesebb a Rithmus annál szebb a vers: sanem tsak azt emlitem meg, hogy mivel kivalt a hosszabb poemákban, az ember a sorok

sorok gondolatok e nélkül a szabadság nélkül gyakran kinte len vagna meg szoritani; abban a tortenetben az ilyen nemi hibát vagy fogyatkozást meg engedhetünk és a mindenkel, so tehet nem hiszebb tőnk tartom. Ugyan tsak azért mely hosszu mindenkor is, ha az ember ezen szabadsággal vagy, ennen nem, vagy leg alább igen ritkán el az ilyen mindenkor szegen kivül tőrdelhetős vilagba hozza, igazan dicsérti.

A mi más torvbb a Rithmusos versben szormálást s cadentiat egyben tartott illeti, vilagosan lehet tapasztalni, ha az ember gyakran olvas Magyar poemákat, hogy nemely versnek Rithmusa jobbem tetszik az más enal is, mi azért ezen Rithmus fainságát, s kellemetességét illeti, annak meg határozása, s bizonyos meg adogatott szendszabasok hozzá vala szontás a kivül nemely Magyar Poetáinak sorat szárazabbak. Szabad legyen nekem itten e körül a fő s nevezetesebb szegzőeket meg emlitenem. Prof Tsekelc Janos a mi magyar nyelvünknek igen érdemes Mihai gallérozója, a franciaa poetáktól kiel, tsonozván vélekedését, azonnal poddiól szerint abban allapitotta meg a Rithmus szépségét s kellemetességét, hogy ha az egyik strophának Rithmusa a Consonansban végződik, a más el végződik Vocalisban, és hogy az által a mindig megtartott külembsége által a cadenti annak adódik meg a poematechi ereje. En ezt nemely versben mindenmal egyik Lappain vigyázom, azt kivetem; de egyik bizodalommal tévon az izent hogy külembözö vé lezedésem egyenes s minden kötöznya szükül vala ki mondásaval és az N. Erdemes Szarvas Gáborra meg szabam se szétem meg; azt kérlelem vagyok meg vallani, hogy

egy fölöl

egy felöl nem igen nehézzel találtam más felöl pedig
élsö poczai ékesenyszegen szerint, a Magyar Versnek igen
nagy díszt s kellemetességet nemi igen ad.

A Rithmus ki tsinosítása közül vagyon míg ama
a Musol igen bredumos a Magyar szinnak Dr. Dosoffi
Josephnek egy igen jó meg jegyzése; mely abban áll hogy
a mint a mi Magyar nyelvünkön való meg szepitsére
vélteledisc szerint igen sokat használ, az szu a Magyar
Strophákban a vég szók nem egy forma számú Syllabákból
állanak, úgy hogy ha az elsö rend végin való szó negy
vagy öt Syllabákból áll, akkor a másik rend végin való
nak, három, kettö, vagy egy Syllabának kellenek lenni;
vagy meg fordítvais. Ennek ugyan könyü vigyázni,
és egy a Verselés módját nem igen nehezíti meg, azonban
pedig, a mint leg alább nékem gyakon próbálgatás ubán
tetszik, igazán valami érzékenyítés kellemetességet ad a
Verselés módjának. De ha szabad nékem a Nehai Atyám,
nak, annak az valamint sok egyébb tsinosításban, úgy a
a Verselés Mesterségben is nagy ór domb Hazafinak a
közül való vélteledisét elö hozom; úgy tetszik, ha ezére
bó vaj bal a vélteledés Praejudicium nélkül szólhatok
szóllva, mint leg jobban találta volna ki; hogy mi tsak
ki ~~a Magy magyar szókban~~ különösen a magyar nyelvben a Rithmus
fainlagat, kellemetségét. Ó ~~szókat~~ abban hely hezteté azt,
hogy a Magyar Strophákban a Rondek végin levö azok
szót a melyekben a Rithmus vagyon ne legyenek Homo
genearmok vagy ugyan azon egy tö ríszetbe, semmi szót,
úgy hogy ha az egyik szó nomen a masik legyen Verbum
Adverbium

Adverbium Kettö ugyan magában igen nehéz, mert szé
retném tudni azt a Poétát, a ki egy egész hosszasabb Poemajan
keresztül, minden versben ezt a Regulát minden erötetés
nélkül meg ~~tartatna~~ tartatna, hanem bár ugyan igyznak ma
radj, hogy az, ha szükséges, a Magyar Versnek az igyö
kontösöre nézve sok díszt adhat. Ez tehát egy felöl ~~[illegible]~~
más felöl pedig ~~mód nélkül meg nélkül nem lévén~~, a helyek
helyel való meg tartásza, meg bár ezen ~~[illegible]~~ szére vétetett
szem utánna: hogy valamint ~~[illegible]~~ dicsö ha a Magyar
Vers-szerzö um vigyáz, hogy versben ez kiülömbözö ne
mü Rithmus, pár minden harmadik vagy negyedik szó,
szaban fordulyon elö; úgy ~~[illegible]~~ annak pel
dájára azt tudja nem kevésbé meg élés itteti Versait, ha
a Rithmusoknak nem bár igyan nagy kiülömbözöre vi
gyáz, hanem avagy bár úgy intézi el a dolgot, hogy a
kit vég szó, ha lehet, ne legyen ugyan azon egy hosz
ba Tempusban; vagy ha az egyik Substantivum a
masik legyen Adjectivum; ha az egyik nomen proprei
um a masik legyen Pronomen &c. A felyebb emlí
tett P. Dosoffi és a Nehai Atyám Tegyzésének meg tekint
sére nézve pedig, szabad legyen ~~[illegible]~~; a N. Edes Atyám
Barátsag Oszlopának két elsö versét: a mely mind
kettö a magyar nemben igen szépen hangzik s amivel
inkább kogy azokban a N. P. szélba Jamos kivánságait
követve vagyon elö hozni, és az Atyám tsélt ~~[illegible]~~ ha dicsö
~~[illegible]~~ asszimra bizni:

Te hozzád hová vala nem bár abyafi szív,
Hanem a szívemnek drágabb lánta, s tovább szív;
Az igaz barátsag allandó hűs ege,
Mely szivemben kösön, s ott szívem lészen vége.

Mind

* meg nellkül nehéz nem lévén

Ehhez azon el hozott Vétekre, azon ubán nem
hibázom talán ha meg azt is meg emlitem, hogy ambár
azzal szép elme fubatisol, s ambár igen jó ha Magyar
Vers Korzóinak minden ízben szépre, a menyire a ki tájékozó
~~gondolu~~ fáscyoscbb gondolatok ére nelkül meg engedik, fi,
gyelmezneek: minthogy nélkül a Magyar Versek külső szépsé
gekre s kontbozokra nézve nem lehett semmit is intézni
ajánlani, mint a szép Magyarsághoz szokott fülnek, azt
az érzékenységet, mely által minden kedvellés egyben te,
lett, vagy Exponentiat könyen szere vesson. Valamint a
Musikában nemely Notákat, Dallsbar meg Határozott Kogy
lat alá tegenis ezen mesterség konkurálhatos a nélkül
hogy az imber helyes okát adhassa, úgy a poesis izlés
benis vaggon valami, a mit a Franczia ízzel Je ne sais
quoi nem tudom mikoda vesson ki, mely nemely
Versek a másik felett kellemetessé tesszen. Ezt a belső Erze,
kenységet pedig a szép poematnak gyakon olvasásával le,
het egyedül elsajátítani.

Talám nem hibázom, ha valamit adármely egyébb Mu,
kának úgy a Versbeli Rythmus szépjét e kis Discursondó pontok
ban ajánlottam meg; tudniillik, a magamt gondolatainak el
adásában, más elkal való közlésében, és az olvasott vagy
mulatatásában, vagy igaz meg arlugos olvasásában valamit pedig
ennél tobb szél nem lehett, úgy minden a mi czélt, vagy nehezi,
ti, vagy éppen lehetetlenné teszi az igaz szellel ellentétel. Az
erthetetlen, sötétvonyos s szokatlan szók, hasztalan az Ujság, vagy
a Nyelv Formákat szemel való formaltatás a czélnak meg vége
zi a kell mindenkor elhibázni, kivánnós aban pedig akkor, mi,
kor ezt az értelmet ki szó ~~szokott~~ régibb szók, a Nyelvben már meg
lévén az uj szavak formalusának szükseges volta ezt nem
menthetti. De nem csak az Uj szók, hanem azoknak szoportos

a nyelv

a nyelv Formákat ellen való, egyben tsöbbnek szendű az Szó
mokját nagyon meg ~~sokszitsik~~ homalyositja, sőt olykor egészen
orthekkomné is teszi. Fordolom magamnak nem kizeltetem, mikor
azt állitom, hogy Anyai nyelvemet alkalmasnak itélem, de ha szá
bad az igazat ki mondanom, nemely ujabb egyébbeink ugyan órák
mes Mimikákat, ugyan ezen olnak szova nem itlem, sőt gyakran
modlazok nélkül való uj Kolnak, se barátja, se kovetője
se formaloja nem vaggyok, olvasásokban úgy belé inok, hogy
leszebb vaggyok attól meg szünni, mint sem csak gyanitásokkal
elmémet erőltetni. Ugyan korunkul állásokban a Magyar
Kompeet olvasó Tarsaim közzül bizonyosan tobbenj vaggnak,
kik hogy egész egyenességgel ezen nagyon el karapszolt vá
gyodás ellen szólani nem merne, s régi Scholastikusokat,
amint kedva vaggyon, meg volt az a szokások, hogy alig ér,
hetobb Tudomanyokat is, úgy meg vallá erthetetlen Distinctiv
okkal, ki tételekkel, nevezetekkel, hogy az ő Veleszülés dest meg
~~a mas Vilagban~~ m az alig lehet örömi; nelgyed fo ok, minden
kérdés on kivül a volt, hogy a homály altal magonak a Tudo,
mánynak felemelkedését adjanak, és hogy a köz Nep től meg
nem értetkelven mely tudomanyu emberektől tarthassanak
Hala Formek, ez a szozan est erőltetése a philosophiam nagyon meg
meg szünik, és ime a mai paller ozok vilagban nemely nagy
érdemü ujabb Franczi Anyai Nyelvünkre nézve
ezen az utón mindkettőn
sor kednek, hogy érthetetlenségekkel fen hijazoknak látszanak.
En azonban azt tartom, hogy mind a liptól mind a tiszteletes
beszédi Mimikának, éppen a köz nep,
alag igazabb s leg egyenesebb Biraja. A
Nyelv az egész Nemzete, s annak leg biztabb Dialakicsa. Szó
módja éppen ezen szétnél vaggyon, melyet a tiszteletes Idegen
Nyelvet tudusa meg nem zavarik. Ott hasztva vaggyon ha Anyai
nyelvünkön úgy irunk, hogy Hazánk Fiainak nagyobb

Lélek

vége bemenjek meg nem ért. Igaz s a mint más felebbi ér
dekelhom, hogy vagy possionak olyan meive, melyben a gondolabeli
fol omelkeb végéhez ~~tolta holnap~~ allalmas s dba kell a
szolat megvallastani, igaz az is hogy ezek közül nemelyi
kek, valám nem minden Hazánk fia itthoni mey; de omek
sokta se legyen a szokban hanem a gondolatok fol omelkes
ségben az olu. A szokatlen uj kötnak hoporto rasa az a te
kervenyes ki tétel modja meg a leg tisztabb leg együgyű
gondolatoki érthetetlenné teheti, kimaghon hagyhatya. Ollan
ban minden ordenek szerzni kivánó Vers Frónak azon kell
igyekezni, hogy a leg fen hejazobb gondolatoki olyan szobeli
kombosban gátjtsa, hogy azt minden meg értheszi s ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ tsak azért bémaltya, hogy ert elmével ha
zájzem érzeheben, ~~[illegible]~~ volta szppen meg nem fogh atya.
Valóban az igaz Vers Irás mestersége nem ez a leg fobb Gratia
a hi ezt el hibazza az értheteten marad a rettül hogy fen
hejazó legyen. Ehelo tehát nem egy.

Valemint egy felol elig haladatos buzgosággal meg nem
köszönhetem Itiabb Judonámyos Hazam fiainak abbeli fogy
gyatos igyekezetet, hogy az Anyai nyelvet terjesztem s pall
rozni s könyveimi alarjak, hogy más fold nem csak ez a mi egy
gel kellettet szappalmon, hogy ezen kozidok ezen tizedik el
vagabatyon, es a Magyar nyelv szép volnak kellettin folyul
meg gyezedven, olyan a nyelvnek termeszete s bese allatt
sa ollen való modokho nyilnak, hogy azzal amint kellet arra
nak, mint ron hasznalnak. ~~[illegible]~~ Az ujjabb idokben olyan mi
es jotet munkalybi, melynek szerzoi ezeven, hogy az altalok fel tala
latok, s ~~[illegible]~~ ell hozot uj szok más elott a zokat bat
nem itthetetlenekke teszik, ~~[illegible]~~ kentelenek es tuba magyar
kulonos szó szerzet mellyek vagasztani: hogy pedig ez a
nyelvnek minden kondesch kivül artalmara vagyon, ezt ren
szeszegos kosztason artatnom. Mivel tehát a nyelv könyvtesz
ize nem tsak a költetben, hanem kulonosson a levelek beszedem
ben szokott tudosamat el fogta: nekem se tetszik, nemenlen
rossz neven venni, ha ezen munkatskaban, melynek a Magyar

prosodia

prosodia fobb Tanyaja meg kornyul allasnak hossza altan meg alla
pedon. De hogy ez nellkul sok ne szponisak, ezen tizedik szak
nallok hat kulombözö Ragoja, lehet: az elso az, hogy Anyai Nyel
vünk szép vallarjak meg leszen gyozodve; azt minden nekor mesem
bötetlen ararjak; a masodik pedig az, hogy nagyon kets egyko
tallmadotabo, a tizenegyedik bisztesegel, s bebullesson anto kap dosat
ebrengeto gondolat az, hogy az omlon uj kobeli talalmany ~~[illegible]~~ val
torontosgel meg a keso Maradékaink erdemeit altal adhatya.
Sobb intito oldat nem ezmerek, s ha ardmanak allalmasint
ezen hat fotol szarmaznak, ezekkel egyesülnek: az onban a
menyire mesbeni kelemmel meg egyez, kernek szorfabb, s kozelebb
való tanbeset el non mellöznetem.

Azt allitya tehát ezek a nyelv mivelok hogy Anyai Nyelvünk
nagyon szép, es nekomnol ezekkel oppon ellendezö velletetben vra
gyok, mert ambar más idegen nyelvünk sok olyan ki tételek
vagynak, a melyekkel köttelteson agyezzel Anyai Nyelvünkben non
egy komyon talalunk, ellenben a Magyar nyelvben is, vagynak sok
olyanok, melyekel a tobbi alen hijatban keresünk. Sunnek meg hatá
rozasura, hogy valamely nyelv szép e vagy bor, sok kivantatik, leg
elszörs magának a nyelvnek tökelletes ~~[illegible]~~ esmereszege,
hrabba amint minden Dialectusainak, s szokat mejia kulomberge
nek helyes hatasa, végre minden egyebb nyelvektol tsak non hasza
lo mersetben vala ortsol el kerülhetetlenül szükszeges: mivel szoly
ezekkel egyiletek se dicsekedhetik, azért alaz melyek ünnepeli tete
tetlen Anyai nyelvünk szép volnanak, egy abalyaban vala meg
kabarozasa. Azt azonban meron allitani, hogy ritkan szepul
lam ~~[illegible]~~ vagy meg, hogy alaz melyek gondolatomaty es torsoto
Magyar szokatlan kötetben volna, es ha olyter vagy a Mester
vagy a Judonámyos nevezetben valami fogyatkozasomat tapasz
tam valus a Diabol, Szombiabol, Nemetbol, más regen elemszol
költsönözött szokat vagy segitetten magamat Magyarsago
mat meg nem sértettem ~~[illegible]~~: valamint azt is hogy sokszor kes ötöre
a kulomböző Dialectusokban olyan ki tételekre altattam, melyek
a böllem hasznalt szokat idegen, szokat fellesley valoknak sokat
Nem mondom, hogy mindenkor ma az ujjabb idokben a Mester
segel, s Judomanyok minden ~~[illegible]~~ nagyon gyarapodtak szem

szalem

talun ily talalmányokkal ki fejlesztette, azokra nézve minden
szókat s ki szóledtek ennyi szójirásban fellelhetőn találni; de azt
meg nem [illegible] kívánjuk, hogy azokra nézve jobb ily szókat sőt malni, mint
a más nyelveken lebeszélt el fogadni, s azokat az Magyar szójon
szórni adni. Ki vána olyan erőltetve, a ki azt akarja, hogy
azaz mely nyelvben ne lehessen ily szókat bővíteni; ennek tehát szó
azt [illegible], hogy azokat formálja az egyedül a'ly nagyobb szép
segben, mikor azok se magában a nyelvben, se annak Dialectu
saiban sok [illegible] hogy találhatók-e, meg engedhetik; s akkor
tud ugyis a nyelv vele ne romlyon, hogy azmaz bevegyétek
ellen ne legyen; és hogy az Idegen nyelvekből el fogadhatók
erkölcsök szerint ki próbálja. Valóban pem kis bamulás a szó
szókat szétszórt tapasztalnom, hogy nemely ily szókat leszítek, oly hirtelen
rés, a melyeket már be vett szavaink magunk, ugyanak, szaszt
hogy a régiek vagy igen keszítik, vagy [illegible] szerint azt
szókat lengranak, formálnak; mas szó pedig az olyan dol
szókat, a melyeket mar a'ly cognatus parasztis meg vett szupan
azáts hogy idegenek, mas ugyabbatlak, s tar, nem otthonlak
nekik kaványát fel bordni. Ezenkívül a szó formálásnak
van meg egy más szóllen el nem halgatlatlo kis fogy, melyből fo
gyatrum szót mentsünk: ugyanis, ha nemely régi irás orban, de a mely
nek se igaz Magyar voltáról se valósagos requisegéről tudó
lebos bizonyságok mivan, valamely szókasból ki jöt, vagy talán
abban sokat annis volt szóra találnak, azt ugyse ele vesszük, s
amaz ily elekt adni igyekezzünk. Ki is veszedelesen szemi szat
nem olyan gyengeség, mint az elébbeni, mint a régiek meg elve
szítoni, kanomtha azokat az igaz Magyar ondatáról egészlen, ki anyo
sok vagynak, anyit lessen mint ugyatsz kiszítteni. Egy szóval vem
vitatom, en azt, hogy a nyelv bővítésére nézve, egy alatt abban hiba
volna, ily szókat [illegible] formálni, kanem amaz szükségek szat abban
a bővítésben szerint meg, mikor se a mai se a régi, igyes ace
deti nyelv, se amaz kilombozó Dialectusai, akkor az oszlomban
melyek ki adva vannak, akkalmazlatok szót nem gyártanak
sok, meg ezen bővítésben, az olyan mesterszavak kidomonyolta
szókat, melyeknek oszlemekek ezen a modon ki nem lehetnek szemi,

in hab[illegible]

meg[illegible]
az idegen nyelvekből fogadnám el mint szem otthonlatlan so
mályos, s szóraktam la szóledtek ennyi nyelvemek bevehetem.

De hogy más a folyetlo emlitett második könyvál allya
a altal szenyel, gyűjtvan az ily szókat s minálfaszt az a szó
landokabó, s ezekmint tehetsége erős elő orcalo büszkeség, hogy
ily szókat many emlitteul emlitedezhimtek nem zimkrik fen szorthag
szat, vozerlik. Ambár ez az emben termesztettel szorszan egyben
szétszórt erős, ha ki vált ordemes s hasznos tárgyat kívál fogsula
tos szedik, nem sibá; mint azon alkalmatlan a kovetkező és ki vans
ha meg a tárgy [illegible], ossza, s igaz gyengeség egy altal vált
szókat. Ezzel sokat lehetne mondanom, de szórtoni nem akar
van, tsak azt emlitem meg meg, hogy sokat nagyobb erdemet ta
lálok abban, a nyelv tisztasagát meg tartani, és azt, anyai
nyelvünk szokatlos erős szókat vok, a kilombozó Dialectusokból
hozok, és az Idegen nyelvekkel otthagyjuk el fogadott, vagy
meg tartott ki szóledtek szórtoni; mint a[illegible] szókat
formálni, azaz az el hagyatatat fel deveritteni, azaz pedig
a más meg elvetek meg szóridítani: [illegible]
[illegible] igy gazdagította a maga nyelvét a Deák
a Szláv[illegible]; a Franczia, az Olasz, a Deákból a Német az Spa
nyolnyelvből; a mustra s a Tengerel a Belőlük, az Anglus
pedig majd minden egyszer Europai nyelvekből, és mind ezek
mellett [illegible] se diszalat se nem szebb, mint a szegyen. Sőt
a Magyaris ezeknek pedig szerint hozzá; igazan sokat hasznait vesz
mutta nyelvét sok orthetoken ily szókkal rontja, s azt szaszt
ki veszi. Ezen hanyi nyelvemd

[illegible] pallextra a szórbor e kerül, sok kilombozó s egy
más el ellentétő vélekedések vagynak, és szat a sokszor, a
nellül hogy a kovetőtek ki nevezésére alkalmatlan szórbeni
azaz nek, emlitem meg. Magynak olyanok a ki anyai nyelvünk
ben nem szat szórtoni akarnak, hanem amaz szó alkalmatlan
a Venus szól, s ily Tempus szól be hozás avagy, s a szokott konstrukció

torellen

+ el nem vétetik

16

+ vitatom

+ vagy az az hogy [illegible]

tó ellenes változtatásával egészlen fel forgatni. Ezektől ~~[illegible]~~
olyemodokkal a kiknek sci jó kolyok minden; se a maguk[illegible] vu
lgsbásahoz nem erkentetnek; ney tsak vetetődés bon se forgatnek
elegyedni: of nélkül való s kérges farazodás of vlagos, és
az sokat állandó jó kérvetetés ektől nem fog sülni. Vagynak
továbbá olyanok, a kik a Nyelv mivoltán ugyan orsfaldt
nem tesznek; de vj szokt tsinálnak a tapsokt úgy el zagatatnak,
hogy azáz kell azáz nem; azokkal sinyat nyelvünkeb ezen
módszerrel el boritják. ~~[illegible]~~ + ezektől
~~[illegible]~~ szollani kell
~~de a nyelv [illegible] nem mindenkor szerint~~ volna; mi
Vagynak olyanok, a kik az uj szoktól a nyírva irsznak, vel az
hogy kissebbek of nélkülaz Jolegen ki sérelmek el fogadni, bem ektől
mint sem azokkal élni. Ezeknek a kolyok jó, a nyelvek ugyan rsak nu
meg bovul de idegen szokat ~~[illegible]~~ ugyan az
meg szagat hogy sinyat nyelvünkeb alig ~~[illegible]~~ egy hiso
Vagynak ~~vagyis~~ olyanok: sinyát szokat szamlalen magamaho blan gyez
a kik a kezős úton maradtan, sem az ujonnan kiszőlt helytő nek.
s szükséges formát el fogadásabol nem orsznak, ~~[illegible]~~ sem a mint jol,
gani tsak nyolt ~~[illegible]~~ Jolegen sól ki korbabolusálva nem ~~[illegible]~~
nak; sem vagyis az Idegen szokat amyival kevesebbe egyszi
tsélelnek ol nélkül való el fogadásál meg nem engedik. ~~[illegible]~~

Ilyen szülemlő ezen kezet kezé levon az ujabb idekben szo,
rtsa sinyei nyelvünk, ki lesz, ki lehet ~~[illegible]~~ olyan Bírája, mely
minő ezen kedlombszele vdlitedlsek a kezős úton ~~[illegible]~~ burtsa,
a mely ektől eppormen, sinyai nyelvünk ~~[illegible]~~ pallérozására dolgo
tassa. Az illő ugyan a bírva, s talám az is lesz; de mivel el tus,
tan + dolyozik, sőt ne hogy a dolog a nyelv egészlen el remolyon, s + s lesson
vegye tsak porabol tamasztva sól. A kor szerint szokat
van Bírája lehetne ezen idő dlisdnek de minek szava ezest

Von

bon gyonge; ~~[illegible]~~ olis nyomtatabbuk, sőt a nemzet komlasára tartyon kiel nyelv
a kik szépe, s a Jadaságnak szokat formáltatnak. Az is elmesélt
szőnsegis itt lehetne minden pisal ezektől de mivel ős ponnal
Jagyok vagynak ellenkezo pártolva sel osztva, és talám a
szólni merő szőzulez, a mely a kezős úton maradt, eppen a
leg kisebb szamu, az igazság meg itélésére nehezen mehet ezy
hez. Ha arra találunk, a mit a pallérozottabb Nemzetek az
idyen allapotban tettek, és a melynek minden kérdésen kivül
nagy hasznára is vettek; úgy a tőbbi kezős az szalgyuk, hogy dak
orszagban az Akademia della Crusca, és Francia Országban
a Richelieu Ministerszége alatt fundált nyelv Akademiája, ezen
kiel most vizsgálásban levő nyelvünk célem dósagot ~~[illegible]~~ adhatnak
azokat minden szalastól meg bisztatták s minden uj proba
tételemnek a kezős szegis Birodalomnál fogva Birat ~~[illegible]~~
~~nyelvedet nem tudnak meg tartani, sőt [illegible]~~

Sőt tudom ugyan hogy ezen gondolatnak sok ellenszegi
vagynak; kivált keppen azok a magok kényelen járó, s semmi
fele meg elettet ~~[illegible]~~ nem ugy kényen szenvedő, vagy uj szokat tsi
nalo, vagy az idegen nyelvektől minden igaz of nélkül szokat
ki sérelettel el fogadó Jadaságnak. Ezek egyszülő ónevel egy ki
álbanak sok; hogy mikodu igazság van abban hogy a nyelvnek
egy meg határozott szo szere legyen? mikodu igazság van
abban, hogy az elmebeli szülemenyeknek ~~[illegible]~~ elő nem lehet
sore bizatassanak ~~[illegible]~~ szigjon? Mikodu igaz,
ság van ezen abban, hogy a Litteratura ilyen keskeny hatarok
konó szorulapon? s sokk esztelet. De hogy ezektől meg ~~[illegible]~~ szabam
abbol az igazságtól megyek ki, hogy a nyelv a maga Nemzetnek, e
mely azok szól, egyenes szulyedemes, és igy azt tartom, hogy a mad
vállozbatásával egy privatus szegyes embert se szabad, minden leg kisebb
ebeli sok dlisára; a mad egyenes meg egyszes a kiváltatás ezen
egész Nemzet, ezen Moralis tsak magatnak szabatban; illendő hogy
legyen neki olyan Organuma szóló szájja, mely az o akaratát ki

nyilatkoztassa

agilatoskodassa, se vólna már egy órának alkalmában a' nyelv tudomány-
ból kirekeszthetik őt tovább, hát őt ki, és hogy hiányja meg? A
nemzet magát, meg pedig a' mint az dolog mutatta kellenek kedi-
tsma által, mert ő a' nemzet elott kedves, s kelyes, vagy kedvet-
len s kelytelen dolgot szokott tselekedni; az első tortenetben a' nemzet
el fogadja, a' masodikban pedig el mellőzi: egy szóval hogy
ez az Akademia igazán kaszinalhatja ő a' nemzet bótsellités-
ire dalmás lesz nézve meg nyerni, ellenkező tortenetben vagy
tehetetlenné lesz vagy díszes magában el enyészik. De továbbá
az ilyen Akademiának a' nyelv hét különböző velteredésű em-
berekbol levén egyben szerezésekre, a' tudományos veltered-
sek allat, a' leg kelyesebb utat modot kényszen meg állapít-
katya. A' Tudományos Despotismusnak nállamnál szen-
lelhet nagyobb ellenszege, de azt tartom, hogy ezen is jól szól-
a' nyelvre úgy meg tehetne állapittani, hogy a' tudományos
Despotismusra hatalma ne volna úgy, hogy az egyes ambered
különböző veltereditsének meg eggyeztetven, a' nyelv pallérozá-
sát a' leg szomszédosabb kozép uton meg tartkatná: sokat
lehetne meg ennél szollanom; de mindennek vellye tartaz, hogy
ezt lehetne a' leg jobb kovetkezések el érésére használni; anyival
inkább hogy mára ennek a' leg pallérozottabb nemzetek példáiban
abban utat mutattak: Despotis mustól a' hol minis ne kerülhet-
sünk; a' meg határozott rend, az emberi veltereditsének ele-
bdi szülemenyének meg biralása, meg idetsése, avagy tart-
azott is jó, hogy az egyes emberek egymástól ne nyém hussák
az egymásnak közötti való szeretetnek ne árthanak.
A' regi Deák azt mondja: et tertio dat intellectum: ez igyes meg
maradna, tart hogy a' szenelyes véleredésnek az egészre, a' nyelv
erdemére, hasasagara, való, káros be folyása meg szünne.

Fel tudom hogy sokan ellenek Tarsaim hazafiabban a' bal veltereditsben vagynak, hogy a' nallottúl sokkal regibb
vivású emberek, midőn veltereditsüket helyben nem hagyák,

mikor

mikor az őrökkel ellenkező gondolatokat adnak el, s tőllök
kereszttül élik huzamosabb időt szorolcsókol ~~tel bugdalhat~~ mindenkor
jó meg vizsgalás nélkül tsak a' regiségnek adnak elsőségot: Na-
gyon szánnallanum ha mostani szent véleimmel az ilyen bal
meg itélt tsere vallam volna alkalmatosságot; mert valóban
ugy érzem magamat, hogy szen a' regiséghez, azért mivel regi
nem vagyok szeretődni, son az ujjat azért mivel ujj meg nem vagy
az alatt közepiten kivanok ezen Tárgyra nézve mindenkor
meg maradni. ~~de~~ Követem a' mivel meg vagyok eggyezve,
az ellenzőket pedig, de egyedül tsak okokkal, könyen en-
gedem magamat meg eggyezteni. Az ujjabb magyar Vers
szerzőnek farat hatatlan tőrtetidesétől, nallunnal sendi
jobban nem bosszúlkodi; haladatosabb szivel szenvedi se vissonta
gothatya; de talán ugyan ezére nézve kaszinosabb dolgot
nem is tselekedhetem, a' mál, hogy minél meg ösztökélt, a' regibb
vilagból való Tarsok, az ő kezonségesebben el fogadott ne,
mely véleredisüket ellenzőt, meg pedig tollem ki tolhe-
tett okokkal támogatottak, hozta ele. Magamis hibázha-
tom, tudomanyos veleredisre ezt adni nem akarok; a'
ki nállamnál jobbat gondolt adja ele; és én azt örömest el
fogadom: a' magam veleredésit sokat mentani, azra
sokat erőltetni nem tormészetem; s igaz meg nyugodásomat
abban fogom mindenkor fel találni; ha mostani Hazafiai
tőrekedisemmel azra alkalmatosságot nyujthatam, ha
a' tőlellités igaságaz igaz közöpsüb nem anyira tőlem, mint
inkább Ifju Hazafi Tarsaimtól fel fogtatalatbatni.

nem tudván ha

~~I Minden~~ Iffiabb koromban a gyönyörű
ony idő alatt, a Felicem Hegyre olyan olyan
olyan meg jelentem, no meg szólt gyűl ~~[illegible]~~
~~hogy a gyönyörű Regulaiul vitatkozni, Regul kezdte~~
~~gondolt el rendelő igyál Regulaiul erős almodozni~~
~~kesztem~~ ~~Azonban ugyan ellen lányok~~ szerentsém volt, egy
meg noszlis elben levő ~~nagy ódon~~ a szép tudomány
nyok mezőjén ~~me~~ kerdisben ~~ám~~ hozhato ördemyl
nyorsz ~~th~~ I Doszoffi Joszeffel almal; nem kilomben
a nap meg hallottszott, a Mesgál ~~hogy~~ tanszsagaban
~~tanszsa~~ hasonlón ~~[illegible]~~ R. ~~Ja~~ Generely
I. Jeszte Jenerszal; ~~[illegible]~~ szalommyos Jusztin
dusban ~~elmi~~ sól ~~[illegible]~~ veszedelsbeng elmi: Szegi
szam nevo szerontsés kezmyül allasot ~~[illegible]~~ gyö is ~~[illegible]~~
szemessebben magszellel kezbál; hogy a szép Judo
mannyszban ~~nem~~ I, hivatal a szavakés mesterségben nemu
nemü probalat ~~[illegible]~~ lottom, a gyönyös mivoltárol, és
szonszegos el rendelésérol, s Regulaiolis almodz
tam. Azzal az Iffiabb, tüzzel bolcsebb a melyel ablicz
a melyel ~~[illegible]~~ mindenszer ~~[illegible]~~ vitatkozni meg es a
birtam, kel vesbeli, mintamat a melyel tanszyaszu meg te
meg ~~sok~~ idejig tanum egy egesz szazadig es, tal hazi
Levelés Tanszyamban kelyt ~~[illegible]~~ szegulkatunk; s ly folyabb ne
mely to Barabim kezdben; s kozbely sztatnal szerem
nem tudasa a ~~[illegible]~~ mellett foreghumnak bo vegyem szellem
vala fel nemely a Vers meszlosegett tanszyaszu, de azan
folyibb emlitett kel mintabeli mat erdelle meg jegyzese,
imeb, ~~[illegible]~~.

Azon idoben szegu ~~[illegible]~~ egyszer, ~~[illegible]~~ hust estem dol el folyte
alult igya magot elso erdelni valos agorban maradat
~~[illegible]~~ ezen estre vetelim, sorra azonnal meg igazitasaha
nem nyultam; azonban ~~[illegible]~~ kegy kesztavalt idő szerint alult

a mi

emi Magyar Liberatura ant Stylen nyelvünk, mely
sok, meg pedig az ó paulerozásban gyarapodusaza
nagyobb részint keletre valtozásban, jövetásokban meg
legyen keresztül az ~~[illegible]~~ fuldsegiben volna ele
adnom; minden igaz borgosag gal elsőnyolo magyar
szivi betsektel nektek ezzi; s ezekben is. Minden em,
bernek a maga különös értelme van, és ő valamint
a masok értelmek helyes elosmellett az ő vest el fogad
dom; ugy a magam ~~[illegible]~~ masokat az olvasok, ~~[illegible]~~ nem bourme
ketom; de azokban meg sem hulgatlatom el, hogy ambor
ugyabb tudesaintenek Stylen nyelvünk li mivelese kösö
tek hasznos fáradozásaikat elegge meg nem hallatlatom
meg is minden reszben velletedesekben nem lehetek. Talan
a Magyar nyelv elő nevenek lenne okl szólo esdiletes imbu
lülomborö vellitedisemek elég vilagosan abban el, mely
tebat, a nellül hogy leg lassebb tudomanyos kötetekben
ben luvamnek erszkedni, szokott egyenesk egyen szemmel tar
azt mondhatom, hogy az olba sem talultam olyan meg
győzö okokra, melyeknek fogva elibbeni valletedisemet meg
valtoztassam. et lu az elöl voltam a vagyok mostis; de
mivel a mar szep do menetelel gyarapodo Tudomanyos
Gyüjtemeny szerzőivel s igazgatoival, mint igaz szivü
Magyar a leg nagyobb ~~[illegible]~~ meg elegedhetem, ~~[illegible]~~ ami
bizonyitásokra lu vinkam on is, ezen tobbly mintablia
mat a bö ittatas vegek el lesztben; meg pedig ugy hogy
a ma rögibb, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ szondok el folyes a alatt ~~[illegible]~~ nem
valtoztatok mintamat soven fundamentomra, abbol
egy felol azokat a melyek ama vilagot meg nem lattato
Verseg mintainak erdektik lu hagyom, más felol pedig
a tobbit a mai időnk alkalmazattom, meg jobbitottam
s nyugon se hizelkedem pedig azzal magammal, hogy ezen
rovid mintabiem valami tökelletesleghez közelito egyes

legyen

20

legyen. Ez tehat tsupa proba itélet, s minit olyamat
fel tett szelemnek elenben.

Poesis vagy vers szerzés olyan ~~[illegible]~~ szép és értelmü
kö itélet hogy meg a leg elsebb elmé ~~[illegible]~~ loes ~~[illegible]~~ emad
~~[illegible]~~ tökelletesebb magyar azabyabat, ~~[illegible]~~ meg fejtésben tal ~~[illegible]~~
nem ki furatlal: ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
nem egyebb, la ~~[illegible]~~ szandékznom, erom felet vele abban
~~[illegible]~~ igyekezni nem. ~~[illegible]~~ Sokban minit min,
den emberi nyelvben ~~[illegible]~~ van egy olyan ko,
zonseges szonajok alkatasok, a mely mindenyéjökteul,
kö, és a melytol ha az egyik vagy a masik namely a jobb
alkalmaztatásokban ~~[illegible]~~ lattatik s el tavozni, el magát
a torökös alkatest soha meg nem sértetik; ugy a
szebb értelmben vett poesis vers szerzés is, minden
emberi nyelvekben ~~[illegible]~~ amint a kö, hogy ha szinte ~~[illegible]~~ a leirmely
egyes nyelvre alkalmaztatva szollunk is volta, a közon
segos ~~[illegible]~~ allenezöl ~~[illegible]~~ nem allapitatunk meg.
et mi szep a Franckia ~~[illegible]~~ az a Nemetbe az a Ma,
gyarban szepnek marad: a szo tehat kontos a gondolat
az a mi belső s igaz erö ad annak, meg ~~[illegible]~~ ugyan
az hogy nemely nyelvnek egész allatasa, ötet a masik,
nal a vers szerzőre alkalmatlanabba tesi, de meg ezem
az emberi mesterseg a külső kellemetes ebb hangzás szerint
tud venni; de a Magyar, minden szamtetel nélül;
ranto sem esik ezen nemüek ala, mert ennek ~~[illegible]~~
magában ~~[illegible]~~ kellemetes hangzása meg a kö beszedbeni
~~[illegible]~~ az idegenektol nagyon ~~[illegible]~~ kedveltetik. Meg esik
továbba az is, hogy nemely nemzetek valamint a mi,
dunupi beszedben, elotteink szokatlan, nem mondhatom
egyenesen szen hejazó, hanem inkább sokszevenyes kepü ki
tetelekkel élnek; ugy versekben is ezeknek erösebb hum
vuló

hunia való fel hizásában gyönyörködnek, és mint ezen
tulajdonságra, vagy éléssze nézve, különbségeit
szokta kizönségesen tanni az napi keleti és napi
nyugoti verselés módja közöt: A Regi Germaniában ezt
a kulombséget hogy peldaul elyek, lehetett az
Egyptomi, Tiro, Sirog, s Latinni vers szerzés módja
közöt talalni; az ujjabb idokben pedig, az Asiai
Tonek, s más Europai nemzetek közöt tapasztalni
de mi pedig a Magyar nemzetet illeti talan nem hi,
bazom ha alltom, hogy se a nap keleti se a nap
nyugoti közé egyenesen szamlalni, és igy hogy az e
kettö közöt mintegy – közepe marad. De azert mind
legyenis ez, mivel ez is az a külö'bönbözö'st érezteti,
mikor Anyai nyelvem vers szerzésére erezezem, mikor
annak belso mivolta vizgalasaban exestedem, akkor
a kizönséges poesis változhatatlan Regulainak ellen
kezöt nem allapitthatok meg, akkor az ebben fogy,
tustizlest fel nem forgathatom.

Mindenkinek elö azert kellett nyelv bozó a
beszed módjanak, kulombözö Gotni gradusai vagy,
nak. Ugymint a köz beszed, az elesen szollas és
a poesis. Meg az elso is hagyon kulombözö, mert meg
kent beszel a pallérozatlan köz nép, maskent a palli,
rozatabb közép rendin való, maskent pedig az itelem
tultivalanak müvének felsöbb gradusai allo: de
mind ezen kulombség ingyen sem olyan nagy hogy ezis
mindenn nyelven harom kulömbözö nyelv osztalyot kellene
meg allapitani: Mind a harom nemü embere ugyan
azon egy nyelvet beszelli, mind a harom egymast meg
erti, és a kulombség tsak a szónak szorosabb meg vala
gatasában alli; mert mihelyt a pallérozatlan embere a
köz

köz beszedben glyom szokozneis szokkat, vagy azt ujjonnan
kiszitett szokatlan ki tetelekkel meg szaszja, hogy azt a
más kiel nemü ember vagy eppen meg nem erti, vagy igaz
ertelmét gyanitya, akkor az a nyelvet bövitöni
akarvan, s az szonkya s szorkabol ki veszi. A köz beszedtöl
az elesen szollo ig meg sokapw gradusok vagynak, ilyen
talalyuk a közönseges irás módjat a tördonek ele adasa,
a levelezés módjait s több effeleket, de mivel mind ezeket
egyenesen ele adni, hosszasabb s mesterséges erötöl
zödisnek lehetne tárgya, s az en szelem a verselés módja
azert a más kettönek rovid belátása ezen kell szebnem. Az
elesen szollás, mivel a nyelv jobb értésen fundalya magát
egy dbalyaban, az olyan tulajdonsága inely közönségesen mind
den irás nemére alkalmatlatlan. De miter azszabban az itelem
ben, a mint ez vesszük, akkor ez a nyelvtul olyan bizonyos
tördöllesben elkezdi, a gendalubol fel emelkedésegét szelenti
melynek theoriaja közönseges mivolta mindenn nyelveben
alkalmasint ugyom azon egy és tsak, és tsak nemü nemü
szobeli alkalmaztatasa applicatioja, a nyelvek kulom,
bözö tormeszetek szerint valtozhatik. Ez az elesen szol,
las amint tudva vagyon két feli; a kötetlen s a kötött
beszedben való, az elsöt prosanak a masodikat versnek ne,
vezzük, és e kettö egymassal oly szorosan egybe kotetes ben vag,
gyon, hogy szerintünk, közönsegesen csuma szabasok szerint nagyobb rész
mind a kettovel egy formaban köz. sok dolgum a Gendolatokra nézve
tulajdonnak kulombséget nem lehet adni annal
hogy a versben a szép zödisnek tobb szépsége vagyon: mi legyon
ezen itelmebre nézve alkalmatlan numluba a poeticam, azt
mindenkor le irni lehet. A mi magyar a kötöst a köt illeti emel
minden nyelvbe annak tormeszetehez alkalmaztatott kulom
bözö

+ felsöbb nemü az

21

bozó, Regulai vagynak; és már mind azok a kornyul a
kik melyek a prosodiá vagy szerzés Regulait adják elé a
dolog tsak ezen kiülső héja kozul foglalatos lennek. Azok
sok tsak a termeszet adja; ~~Regulai~~ hatarok kozé nem
szorithatnak; ebben a rút és szép kozott a kulombseget,
tsak az igaz izles hatarozhatja meg; a masodik ellenben
tamadhatnak, amaz bizonyos Regulak szabadhatnak
a szemek a mind magu a nyelv jobban vagy kevesebb van
ki pallerozva. En azonban ezen szemelmek elis embe
mind a kellore nezve tsak nemely kozonseges és a mostani
idokhez valamenyire alkalmaztabok szerint vélelmet adha
tom elé.

Talan nem hibázom ha valamit adirnek egyébk
mondanak ugy a versbelinek igaz szelegat a kik kovetke
zendo pontokban allapitom meg tudnillik a magunk
gondolatainknak elé adasa masokkal valo kozlese, es
az olvasonak vagy mulattatasa vagy igaz meg világo
sitatasa: valamint pedig ennek bovebb szel nem lehet, ugy
minden a mi ezekel ~~vagy nehezitik~~ vagy nehezitik ovagy eppa
lehetetlenné teszi, az igaz szellul ellenkezik. Az erthetetlen
sokszorosnyes, s szotublion szok, ha szinte az ujsag, vagy a
nyelv termeszete szerint való formaltatas a rendtol
ezt a szall el mindintsz el hibazzak, kulonosebben pedig
alitsz mitsz ezt az itelmek tu sevé ~~szok~~ regibb szok
a nyelv ~~ben~~ nem meg lévén, az uj szavak formalasonak
szelisegy ~~elmeszik~~ ~~szlya~~ nem mentheti. De nem tsak
az uj szok lepnek azoknak tsoportos ~~eppen tetelek~~, és
~~[illegible]~~ ~~tsak~~ egyben tetelenek ~~mind~~ ~~mindja~~ s rendsz
a ~~nyi~~ iras modjat ~~gyakorlom~~ nagyon meg homalyositjak
sok olyatsz egeszlis erthetetlenné teszi. Magamnak ~~tulaj~~
gondolom nem lizelkedem mitsz azt allitom, hogy anya
nyelvemet

+ volta

+ a nyelv tsz
meszete
~~mitsz~~ ellen
valo

nyelvemet alkalmasint item, de ha szabad az igazat ki mon
dani, ~~nemely~~ ujjabb egyebbent igen ordemes mindadat, ugyan
ezon dnak tsupa nem item; sok gyakran, mivel az ok,
nélkül valo uj szonak s barabyak sokszoros szerzmalgu
nem vagyok ~~ugy belejik vagok~~ olvasásokban ugy bele ment
hogy deszebb vagyok attól meg szünni mint sem a sok gyani
tasokkal eszemet erőltetni. Ilyen kornyul adusokban
a magyar kommerlis olvasó szerzem szerint sokan bizonyosra
vagynak; tsak hogy ~~[illegible]~~ nagyon
el harapodot vagyodos ellen szollani nem merednek; et régi
Scholasticaserint a mind tudva vagyen, meg volt az a
szokások, hogy a leg erthetebb tudomanyokban ugy meg
zavartak ~~erthetetlen~~ distinctiokkal ki szelelkiek s nevezetek,
kel hogy az ő velitedisket meg a mai orlayban alig
lehet item, melynek so' oka minden kerdesben a szok, hogy
hogy a homaly abal magamat a tudomanynak felemiles,
tekeget adjanak, és hogy a kez neptol meg nem erthetetlen
mely tudomanyu emberektol sorbafundak. Halu tegyen,
az Istenert; ez a dezem ezt excultelesc a Philosophiara
meg szinik, és ime a mai pallerozasabb vilagban mennyi
egyebbent nagy ordemu ~~nagy~~ ujjabb szonak tengei nyel
vunkbe nincs olig ha ezrnal fogva hogy nem jo a kez
nepnak nagyon meg vilagositani, ezon az ubon alkorron
el indulni, ~~[illegible]~~ mindenteppen azon mesterkednek, hogy erthetok,
demegettel, son hijazoknak latassanak. En azonban az tanta
hogy mind a kerdok, mind a kettebben beszedu mindednak eppa
~~[illegible]~~ hoz nep, ~~nelkunk~~ meg vilagosit a fuhol iszonnak a leg igazabb
s leg egyszerebb. Biraju et nyelv az egyik nemzetek, s ami az leg
~~[illegible]~~ Dialectusa ~~[illegible]~~ eppen azon szerint vagyon, a
melyet a kulomboso idegen nyelvek tudosa meg nem szavatt. Ott
kaszna a vagyon ha szavai nyelvemtsz ~~ugy~~ ugy innek hogy szazem
gyarnak nagyobb szepe bennunket meg nem tetszenek. Igaz s: a ~~[illegible]~~
szelyebbi

+ szo mostani

kedésel nallammal senki jobban nem bésülhetti, tudatosabb
szivel senki se arsontagolhatja, de talám ugyan ezekre nagy
hasznosabb dolgok nem szolgálhatnak, a mál, hogy mind meg
öszült, a regibb szilagyol vala Jassal, azó korbansogosoken
elfogádott nemely szélredszerekel ellenrizet meg pedig a
menyreiléhetet otollal tamogatta hozzam ele. Oszagom
hibazhatom; tudomanyos vetkezésre otot adni nem akarok;
a ki nallammal jobbat gondolt adja ele, s on azt örömest
elfogadom; a megamed sokat mondani, ami mas olat erol
termi ~~sokat fon ecsi~~ termiszetem; s igaz meg nyugovasomat
abban fogom mindenkor fel találni, ha mostani szazfui tere
kedésemmel ami alkalmatossagot nyujthatban, hogy a szél
letes igasag, az igaz kozos ut, nem amiva szollem mind
inkább szabb szazfi. Tarsaimtol fel fog tulaltatni.

Valamint egy sokat elegendő ~~szerint~~ tudatos bizgos aggual meg nem
kösönhetem szinek ~~szazon~~ szudemenyes szamat abocsátani a fogyatkozásokat igyekezet;
zetek, hogy szinyei nyelvemet terjesztem, s allerőmi's
kövessem arany jaj, vagy más sokat nem kiis erzekenységgel
kellene azt tapasztalnom, hogy solem szőzsolat ezen ti,
szektol el ragaltatvam; és a szegyen nyelv szűk voltaszol
kellettem felsul meg gyozodven, olyan a nyelvemet termeszet
s belső alkatás a ellen erős módokhoz nyulnak, hogy
azzal armak tobbet arsanak nyomi son szűknalnak
Valoban az ujjabb időben jobbat elyem szemu monkaszei,
melyeknek szerzői erezven, hogy az állatok fel buldatatok ~~szerzen~~
~~s szétszórtan~~ s azokban ele szerzett ujszok, mas ok dicsőt azokat szal ~~szen~~
nem ertheto beszedet teszek; azert jkont elenemnek lattal magos
tat kulonos ujszo tarzolat mellyel ragaszkodam: ~~mindenkor~~
~~pedig~~ hogy pedig ezzel nyelvemet mindenkor szerzett szerzet
mire a ragyon azt nem szuksegos hosszasan ertatnom. Minek
utanna pedig a nyelv bővedzet tizze nem szal a szokottan, hanem
kulonosen az szokott beszedben szemi szerint szulosain tat szegtu
el; talam szerem se lesz szost neven venni, ha ezen mondatokban

melynek

szlyobbis erdekluben, hogy van a szorsonek olyan ~~szere~~ nemze
s melyben a gondolatok fel emelkedegecz ~~szepet~~ alkal,
mazlatra kell a szokat meg valoszam; igaz az is hogy
ezel kozül nemelyiket talam nem mindenki szazant szu
ertheti meg, de ennek soka se legyen a szorban, hanem
a gondolatok fel emelkedegeben, s szokatlan ujszok
nak tsoportosasu a szerzemenyes lettebel modju meg a
leg tisztabb eggüggyűb gondolatok erdekelterme szeleti
homalyban hozkutya: ellenben mindenki erdemel szerzeniki
vano vers szonak azza szell igyekezni, hogy a leg fen
hejazóbb gondolatok olyan szebeli kontsben ertorszse
hogy azt minden meg ertheje, és fel emelkedjek gondola
tol tal azert, hogy ertelmiel kozza nem erhett, azt
voltakeppen meg nem foghatya, s amatya. Valoban az
igaz vers szép mesterkeredes, ez a leg fő gradicsa
a lirai el szibazza erthetetlen marad a nélkül hogy
fen hejazó legyen

Tól tudom hogy sokan Szfiabb magyar poetai Tomain
kozul abban a tal velszedésben vagynak, hogy a nallottal
sokkal szebb vivisu emberek, mint az velszedés a szel kul
ban nem szuggáz, mint az orcsel ellenző gondolatokat
adnak el, a sokat szerzettel elt hazamosabb, idot szerze
időt el ragaltatvan, mindenkor meg vagyok nellul kar
a regiseget adnak elsőseget. Vagyon sajnallottam ha
a magam eszre vel elvitnem az ilyen tal meg elteszt
somnak abam volna alkalmatossagot, mert valoban
ugy ezzem magamat, hogy sem a regiseghez azok hogy
mivel regi nem ragaszkodom, sem az igaz azok hogy
mivel ujj meg nem szokom; az aldott szép uton tevan,
ezen targgyra is meg marattam. Szt kovetem a mizal
meg vagyok gyozodve; az ellenzőivel pedig, de eggedut
tal okoltatni szemjen engedem magamat meg gyozettetni
az ujjabb magyar vers szerzeinek sorad szabatlan tore

szedesek

a melyrek a magyar prosodia fölt Jurgya; ennek az
kürünül állanak hosszabban meg alla Sodom. De hogy
el nélkül szót ne szaporítsak, ezen tüzetlenek mutat-
nak ket külömböző szagja lehett; az első az hogy szo-
nyelvünk szüz vallarol meg levén gyökerei azt minden-
ütön módon bövelteni akarjak, a masodik pedig az
hogy nagyon kötegelte, és illandortalo, és szüksegen
s bokszulteta vala szapdosatt elszegelő gondolat az, hogy
ij szobeli talalmanyaval, szerencsésevel meg a keso
marad szerza is erdemiet altal adhatya. Szép indito
okokat nem esmerek, s ha volnanak is alkalmasint ezen
kiül szőtől szétmasznak, ezektől egy csalnak. ~~el altal~~
~~azonban szhagy~~ ezonban a menyire mostani telommal meg
egyez ezeknek szerosabb eskozelebb vala talintesik hat-
gatásuk el nem mellőztetem.

Azt allitjak tehát ezek a nyelv mivelőt, hogy szinte
nyelvünk nagyon szüz, és keszmerol ezektől eppen ellenkezik
Szlavodisben vagyok, mert ennek az ideigen nyelvednek
sok olyan szi szokatlik vagynak, a melyeknek ~~egyenes~~ szöllete
teser meg felelőtek szinai nyelvünkben nem egy kerünyen
talalunk; ~~de~~ ellenben a magyar nyelvben es vagynak
sokan olyanok a melyektől a szodiektben szjaba szerencsünk
szinnek meg hatarozasara, hogy valamely nyelv szüz vagy
bov sok szavanakik; ~~vagyis szavanakik~~ leg elsőben es
megjonak a nyelvnek szöletetes es merecsegei, szavanakik
szavabba annak minden Dialectusainak beszed modja szi-
lombozasinak helyes tudasa, ~~szavanakik~~ vegre minden
egyaltal nyelvednek ~~szavala mar~~ szat nem hasonlo mértek
ben vale ertese; mivel pedig ezektől egyszerünk se-
ditszeddhetik, azert azur melyszerünk szi lehetetlen szinai
nyelvünk szüz voltanak meg hatarozasa. Azt azonban
meron allitani, hogy ~~szinai nyelvünk~~ valam szerultem
meg ugy meg, hogy szüz mely gondolatomnak es szüz-
kos magyere szöllettel szi ne tehettem volna szüz olyatsor
vagy mester vagy a tudomanyos szerzetben valami szüz
magam de nem a nyelvem szüz szatasra tapasztaltam vala

es

vala is a Deakbol, Frantziabol, nemetbol, mert vegyen meg
Elemtől kolsonozott szöllettel ugy szegitettem magamnak
hogy tiszta Magyarsagomat meg nem szerettem, valamint
azho hogy szüszor kis dörre a kulonbeto. De altetes olyol
olyan szi betelettel ertatton a melyek a szöllem szüszaltt ugy ma
szokat szellesig erzelenek szebek. Nem mondom hogy minek
abuma az ujjabb idokben a mesterszegek, s a tudomanyok
minden nemei nagyon gyarapodtak, szambatan szi szaltak
magyolitani szi szelesebbek, ezekre nezve minden szokat, s szi
szebbeik szinai nyelvünkben fel lehessen tetelni; de ebbol
az szem kivettek el, hogy szebb egyszen ij szokat formalni
mert sem a mas nyelvben levoket el foguadni, ezonnal M.
Polyni szüszt adni. Szi volna olyan vasmor a szi azt allitatna
hogy ezekmely nyelvben ij szokat ne szettene bövelteni; ennek
szat azt szüszlesben hogy az ij szonak formalasa szüszt
egyedül a leg nagyobb szükseghben, mint az szo magaban
a nyelvben se amat Dialectusaiban fel nem talalhatnak,
nak, szüszt meg engedhetö, s akkeris szat ugy hogy a nyelvünk
vele ne romolyon, hogy az amat szermeszetes szüszt ne legyen
es hogy az ideigen nyelvtol el fogadhato szokat szüszmes
egeszlen szi potolya. Szelebem nem szüszes szivszelt szüszla
formaal szüszt szüszor szapasztalnom, hogy nemely ij szokat
szinalok olyan szargyaszol is, a melyektol a be vett szavak
vagynak, ujjabbak, szat azert, hogy a regi szavak vagy igen szüszt
vagy szepszolodes es szomi szüszt szunszenak formalnak.
mas es pedig az olyan szavak szolnak a melyektol mar a leg
egyszerübb parasztis meg ert, szupar azert hogy szegenek,
mas ujjabbakkal, s szat nem ertik szlenczkel szi vennak
sok szerdni szüszt szüszlesben. Ezennel a szo formalasunk
von meg egy mas szem el nem szalgatatto szüszt fejtel a
melyektol puszlanak, ugyanis ha, nemely regi szüszben de
a melyeknek se igaz magyar voltunkol, s valo szüszes regi
szavak szüszlesben szerenysagok szüszben, valamely szüszbol
szi jött, vagy talan abban sokszor szüszt volt, szora szüszlenak

azt

ezt ujra eli vesszik, s annak ujj elebel szerumal adni
ez-is vetkedés en szerint hat nem olyan gyengeség mint
az elbeszélésben szerint a requiret visszatérni; hemzseg
a zolnai Magyar erdőkben az sonyeszt vágynak, annyi bőse
mint ujjulat formalni. Egy szavak, nem akarom en azt hogy
a nyelv bovitésére nézve egy abalyabban hibát volna az
szokat lészibom, hanem annak szerint azt hat abban a
borbonebben es merem meg, mint se a magyar, se a requi igaz
eredeti nyelv, se annak kulomboző Dialectusai ~~alkal~~
~~mint~~ az ebben mely el akarnak tanni, abban mazta
tott szót nem nyujtanak, ~~vagy pedig régre a polgari szok~~
~~nyelv. ideigen szót magokban adhatnak~~; de meg gon
dolt szetkenő ~~elbb~~ az olyan Mester vagy tudomanybeli
~~szolat~~ a melyenek erkölcsi egész excellenti le lehetne
tanni, az szagyen nyelvet ~~s erszag~~ ebben el szegudnan, mint
sem erkölcsellen homalyos szokatlan szokat Magyar nyelve
met beszelnen.

De hogy mar az masodik ~~s~~ kornyul allasra altal
menyek, igen gyakran az ujj szokat tsinalásat, az a
szellemdozatos, erszelmint tshetszagy erszebb lorado kuszle
seg, hogy olyan szami ujj szavakat amelyek szelmiket
fontartharsak, vagyis; sőt olszor e szokat szepszemben. Am
bar ez az emberi szermesztet szerosan egyben szokott erzes, ku
livalt erdemes szhasznos. Vagyunk szorul szoglalatosszokat
nem huba; mindazonaltal ha a szovetkezés ~~szok~~ karos, nesztha
s igaz szyenszesseggel ~~valo~~ valo szhatik. Ennek sokat lehetne
mondani; de szintem nem akarok szat azt emlitem meg, meg
hogy sokkal nagyobb erdemek szalulok abban, a nyelv tiszta
sagat, a nyelv szetszelelesben erős szokat vak, a kulomboző Dialec
tusokat szokat, es az idegen nyelvekben szokat ~~szagyul el foglal~~
dott, vagy meg tartott szokat szetszelelve akarnek nyelvebis bovi
tani, mint akarok ujj szokat szerzeni, akarok az el hagyatatab
fol elevenittani, akarok pedig a mark meg levolt meg szovott

tani. Ez az utolsóra, azaz palszerottabb regiet ajabb nemzetekben
sok elol jöro szestamik vagynak: A Szavak igy gyakagitottak
a magyar nyelvet a Regi orszagbeli szokatlabol, a Deak a Ro
magbol, a Franczia az olasz a Deakbol, a Nemet az Itali
szobb nyelvekbol, a muszka a Longyal a Schbol, az Angly
pedig majd mind den Europai nyelvekbol, es ~~mint~~ mind
ezek mellett ~~egyes~~ de vesztebe el se dicsert se nemzeti
moltosagat. Ha a magyar is ezeknek szelalyokat szovetni va
lamban szobb hasznak vesz, mint ha nyelvet sok szokatlan
ujj szokatokat szontyan, sarkabol az velotti.

A nyelv szallerozása a bovitésre szorul ~~szoron~~ sok kulone,
boro s egymassal ellenkezo a elkedésenek vagynak, on hat
a szobbeles ~~szamlalasale~~ hogy a szovetsek ki nevezésenek
akarelitis szerint akarnek, emlitem meg. Vagynak olyanok
a kik Anyai nyelvenkben nem hat szovetsem akarjak, hanem
amat szeszo allitasaik is, a szomszedok szempusok szerint
szavak, a szokott construkcik szokatlanok valtoztatasaik aval, es ik,
lenfel forgatni. Ezekkel mint olyanokkal a kiknek se
jo szelyek mutszen, se a modok meg valusztasaikor nem
ertenek, meg hat szetszedesben se szaszvanok elegyedni, az
ok nekik valo s karos szaradozasok szerilegosek ujj szokat so
szovetkezésekben s allandosagok nem szeg szalni. Vagynak
szovabba olyanok, a kik ugyanda nyelvenkben szokatlan erosztatok
nem szeszek, de az ujj szokat tsinalasa tuzetol uggyel engedik
magokat ragadatni, hogy akar kell akar nem azokkal
Anyai nyelvünket szoszor szodjara el bontyak. Ezekrol mar
elig szovek szoloan, meg hat azt jegyben meg, hogy ezeknek
szelyek ugyan jo, de a modok valusztasaban nem mint
dentor szerenbesek. Vagynak olyanok, a kik az ujj szokatok
amirea szelnek, hogy szeszebben es nekik az idegen szokat
szetszelelet el foguadni, mint sem az oszkal szlni. Ezeknek ujj
a szelyek, a nyelvek ugyan meg bovitik, de szetszegyenemodnak
ugy meg is vagyak, hogy Anyai nyelvenket alig lehet meg szmerni.
Vagynak vegre olyanok is: s mar ezekhez szamlalom magamatis.
akik a szovetkezés ~~szokat szerzem~~

a lúl a kezöp utan maradván, sem az ujomon keszitett
kalyos s szükseges szolnak el fogadásabol nem intetnek
s a mert gsolgani szüst nyelt régi szokása szol ki szabuba
lúsahoz nem fognak; sem vagye az idegen szolnak ki tetelit
nek ok nélkül valo el fogadásat meg nem engedik. A hogy
a harom ~~tabol~~ szol kozül melyiknek legyen igazsage, annak
meg idelés el a jobb ízlésu, s eitelmesebb magyar publi,
cumra kozonsegre bizom.

+ vagy igal
kewesebbé
egyik

Ilyen külomboze tudos kozé levon az ugyanabb idő
Con szomszedi Brasai nyelvének, ki lesz ki lehet tanulni, olyan
Biraja, mely minden külomboze velet diszelet a kozep,
ben meg tartya, s a mely ötet, minden nyajen tanyai nyelvnek
egyaz pallerozasara dolgozta ~~[illegible]~~ idő ugyan a valna
s szalum az is lesz, de minden az kison dolgozik fellé, hogy
addig a nyelv egészlen el romolyon, s vegre szaz poratol
tanultatta szol. A kez rép ugyan leg szomszabban szolnak
biraja lehetne ezen velletedimek, de ennek szava a reszben
gyonge, és minden az elő lettol hasonlusban vagynak ~~[illegible]~~
el nyomatul hatni, s a nemzet romlusara konnyen kül nyelv
a kez népé s a tudomanyosabb formallatbuhol. ok örtek,
mesebb kozonsegos itt ellene minden szusal az erol, de mi,
vel éppen annak szagjai vagynak partolra szol osztva, és ta,
lem a szomszedi mert el kozül az a mely a kozep ubor mind
eppen a leg kisebb, az igazsagos meg piládes nehezen meg,
kel vegher. Ha annak szemlélni ~~[illegible]~~ meg pallerozo tabb nem
zetek az ilyen kozenyül allesoban telnek, s a mely nek
minden kerdésen kavul nagy hasznat vetnek, azt tu,
lajdonul, ~~[illegible]~~ orszagban kozy olasz orszagban az Acá,
demia della Crusca, a Richelieu ~~[illegible]~~ alatt szaz
tia orszagban fundallt nyelv Akademiajaezen kit
most nagy viragzásoban levő nyelvenek ellendo sagot
adott, azolat minden szellettol meg tisztitotta, s minden,
uj proba tétalanak kozonsegos kozodalomnak fogva Birá
lyen, a nyelvetis annak meg szerettatt, sót virag szaszu

kozbul

hozbul. = = Sól tudom vagyon kozy ezen gondolat,
nak sok ellenszegi vagynak, s kivalt keppen azok a magok
tanyeden ~~[illegible]~~, s sommisele meg elbeteszt nem szenvedi vagy
ily szo tisnalat, vagy az idő en pualo abol minden egyaz ok nélkül
szolat ki tetelitet el fogadó, ezt egyes alatt erovel fel kialtanak
kozy mi szodu igazsag van abba kozy a nyelvnek egy meg határo,
zott tetelő szere legyen, mi szodu igazsag van abba kozy az elme,
beli szülemenyek más hasonlo elmék itelete szerint vagyon
elmenibeli abol fugjon; mi szodu igazsag van abba kozy a
Literatura ilyen lassan haladt kozé szoritasson. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ezelet, s kozy ezelet meg nyugtessam abbol
megyek ki, kozy a nyelv annak a Nemzetnek, a mely ezen szól,
egyenes en tulajdona, és igy azt tartom kozy annak valtoztatá,
savat egy külonos privatus ember se szabad, minden ~~[illegible]~~
leg kisebb fordulásra annak egyenes meg eggyezése kivantatik: ezza
nemzet pedig ez az egész Moralis Test ~~[illegible]~~ magy nem szokott,
van illendo kozy legyen neki olyan organuma szolo szerint a
mely az ő akaratjat ki nyilatkoztassa, s e volna max egy
atalyaban a nyelv akademiajaé. Azt kérdezhetik ok tovabb
kozy hat ezt ki és kozy biralj a meg? A nemzet maga meg
pedig annak az alotta levő, tetimbel ezt diszmaa altal, mert
ez vagy a nemzet ~~[illegible]~~ elott kedves vagy kedvetlen, helyes vagy
helytelen dolgot is detektil, az első tortenetben a nemzet el
fogadja, a masodikban pedig el mellozi, egy szoval kozy ez az
Akademia igazan hasznalhatson a nemzet bizodalmat kell
nedic meg nyerni, ellenkezo tortenetben pedig vagy tekintetlenné
lesz vagy éppen magatol el tunik. De tovabba az ilyen nyelv
Akademiaja külombözö velletedésü emberektol levén egybe
szedettetve, a tudomanyos velletedés el, a leg helyesebb
ut at módot konnyen meg allapithatna. Azt tudomanyos des
potismusnak szallamtal szokt se lehett nagyobb ellenszegi
de azt tartom kozy ezen nyelv Birói szelet ugy meg lehetne
allapitani, kozy valamint a tudomanyos despotismusra kutat
ma nem volna, ugy az egyes emberek külombözö velletedései

+ a tobbi
kozott

+ a nelkül kozy mostanig minthogy
szelyes szerint meg lehet mi
lyen

26

kedésekben megegyezhetvén, a nyelv pallérozását a leg
szorgosabb közönségben meg tartaná. Sokat lehetne
erről szólani, de mindenekel vellejei hogy ezt
lehetne a leg jobb kövekezés el el érezve alkalmaztatni,
amivel inkább hogy már ereza leg pallérozottabb
nemzetek erre szeleik abban, ubab mutatták Isal
Dospolis mustob a holmibs ne tereszünk; a meg kezdé
rozott rend, az emberi beleszedetett meg birálása az egy
bat azért is jó, hogy az egyes emberek egymást el ne nyom
hassák az egymás közötti vado surlodásból az egésznek
ne árthassanak. A mint a szegi Dávid monja vezessétek dal
vitbollechim; ez úgy is meg maradna, bár hogy a szemelyes
kötelezés nélkül az egészre, a nyelv érdemére figyelhassanak
vala kúros be folyása meg addaly orlatna.

elmebeli szalmi nyelnek